

המחלקה למפעלים מיוחדים:

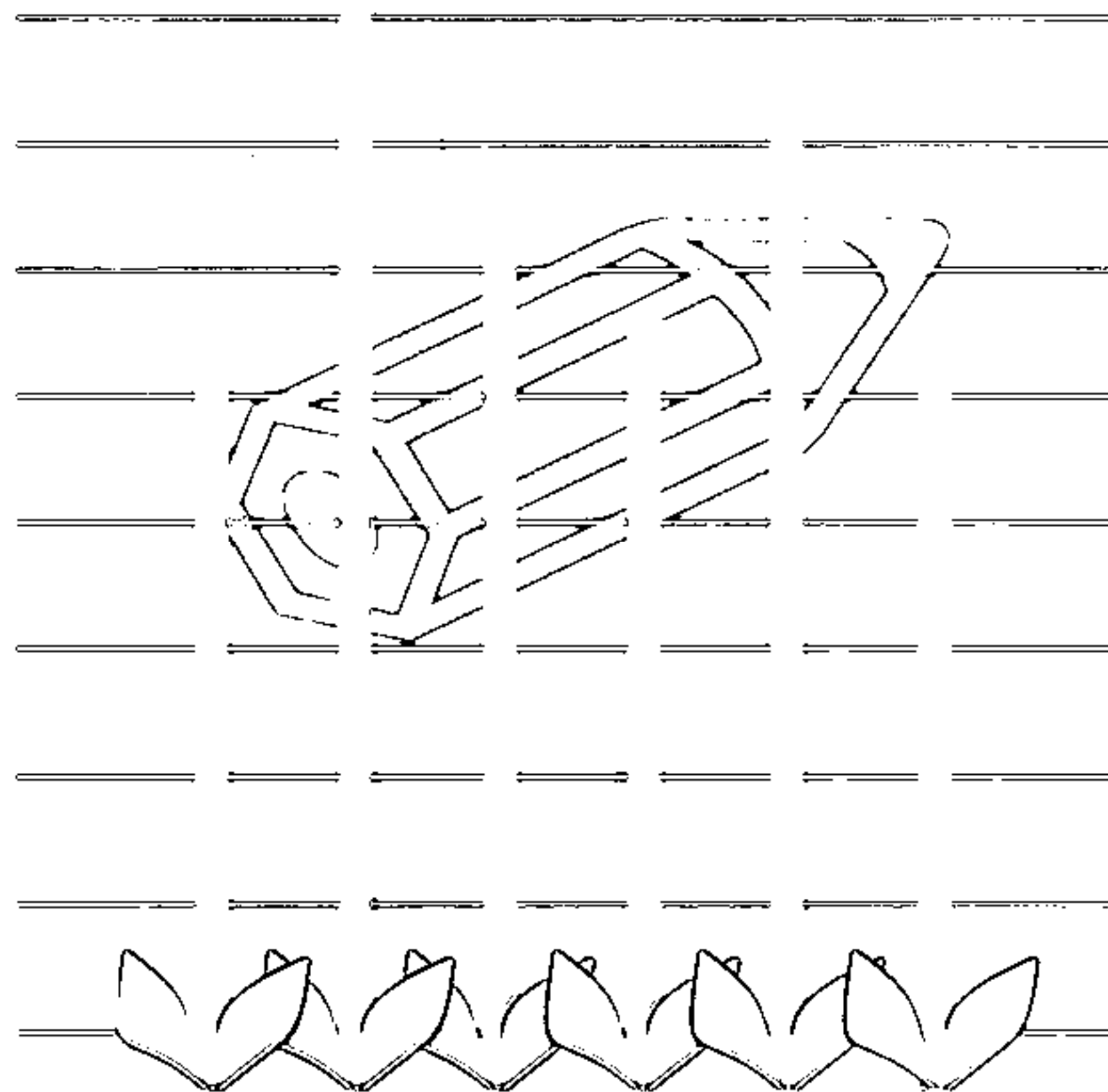
דו"ח לשנת 1998

מאת:

שרית בייץ-מוראי
כרמלה קורש-אבלגון

טניה ליף

דבורה יוסף

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

המחלקה למפעלים מיוחדים:

דו"ח לשנת 1998

מאת:

שרית בייץ-מוראי

כרמלה קורש-אבלגון

טניה ליף

דבי יוסף

הקדמה

המוסד לביטוח לאומי שותף מזה כ-25 שנים לפיתוח מודלים חדשניים וניסיוניים של שירותי רווחה עבור קבוצות האוכלוסיות השונות. סיוע זה ניתן לגורמי רווחה קהילתיים הרוצים לבחון באורח ניסיוני תכנית חדשנית שעשויה לשפר את רווחת האוכלוסייה ואשר יש ביכולתם לאמץ כשירות מן המניין באם הניסוי מצדיק זאת.

הסיוע ניתן כהענקה על פי סעיף 36 לחוק. בשנת 1998 הופעלו 26 פרויקטים ניסיוניים שונים ברחבי הארץ, ויותר מ-100 נוספים היו בשלבי טיפול שונים. בין פרויקטים אלה יש תכניות לאוכלוסיות בסיכון, כגון דירות קלט לנשים בסיכון, תכניות לחיזוק הזיכרון של קשישים ולילדי מכורים לסמים. אלה הן רק דוגמאות ספורות לעשרות התכניות שהוגשו למוסד לביטוח לאומי על ידי גורמים מקצועיים שונים, המנסות להתמודד ולתת מענים לצרכים שונים באוכלוסייה.

אנשי המקצוע האחראיים למימוש ההענקה בפועל הם עובדי המחלקה למפעלים מיוחדים במינהל המחקר והתכנון של המוסד לביטוח לאומי.

אני שמח לחעביר לעיונכם דו"ח המסכם את פעולותיה של המחלקה למפעלים מיוחדים בשנת 1998, במסגרת פרסומי הסקרים המינהליים של מינהל המחקר והתכנון.

הדו"ח מציג את היקף הפעילות ואת תחומיה בענפים השונים וכן מקצת מהשאלות המקצועיות הכרוכות בעבודת המחלקה ובקידום פיתוח של שירותי רווחה.

הדו"ח נכתב על ידי מנהלת המחלקה, גב' שרית בייץ-מוראי, בסיוע של סגנית המחלקה, הגב' כרמלה קורש-אבלגון ושל רכזות מפעלים מיוחדים הגב' טניה ליף והגב' דבי יוסף.

ברצוני להביע תודה מיוחדת לתרומתן הייחודית והמקצועית בביצוע תפקיד זה.

שלמה כהן

סמנכ"ל מחקר ותכנון

תוכן העניינים

עמוד	
1	מבוא
3	מטרות ויעדים
5	בין תכנון לביצוע – פירוט התהליך וזיהוי הקשיים
8	היקף הפעילות לפי ענפים
11	וועדות מקצועיות וציבוריות
13	תקציב
14	מפעלים מיוחדים בתחום של מניעת אלימות במשפחה
16	סיכום ותוכניות לעתיד

- נספחים :
1. תקצירי התוכניות שפועלות
 2. רשימת מפעלים מיוחדים שחסיימו בין השנים 1996-1998
 3. רשימת דו"חות מחקר שיצאו בסדרת "מפעלים מיוחדים"
 4. רשימת תוכניות וסקרים שבוצעו ולא הופיעו כפרסום חיצוני

מבוא

דו"ח זה מסכם את פעילות המחלקה למפעלים מיוחדים במהלך 1998. שנה זו היתה מאופיינת בהמשך עבודה אינטנסיבית סביב התוכניות הקיימות, טיפול בתוכניות חדשות ובהרחבת קשרים מקצועיים עם גורמים שונים לבניית תוכניות חדשות בנושאים חדשים.

בנוסף לשותפים המסורתיים כגון משרדי ממשלה, רשויות מקומיות ועמותות, נוצרו קשרים עם נציגים של קרנות ציבוריות ופרטיות (קרן רש"י, קרן חדשה לישראל) הפועלות בארץ לצורך זיהוי תחומי עניין משותפים ובניית בסיס לשיתוף פעולה.

מוקד נוסף של פעילות במחלקה בשנת 1998 היה גיבוש השינויים בתקנון של המפעלים המיוחדים. התהליך היה כרוך בדיונים פנימיים במינהל המחקר והתכנון ובוועדת התקנות של המועצה. תהליך זה הסתיים רק בינואר 1999 והמחלקה החלה להיערך להטמעת השינויים.

כאמור, יעודה המרכזי של המחלקה למפעלים מיוחדים הנו לעודד פיתוח ושיפור מערכת שירותי חרווחה בישראל בהתאם לצרכים המשתנים של האוכלוסייה. במסגרת המפעלים המיוחדים ניתן לקבל מימון חלקי עבור תוכניות חברתיות בעלות אופי נסיוני וחדשני, תוך הדרכה ולווי מקצועי בכל שלבי הפיתוח, ההקמה וההפעלה של השירות. כמו כן, כל מפעל מיוחד מלווה במחקר הערכה במימון המוסד.

מזה שנים רבות פועל המוסד ביזום, בקידום ובפיתוח פרויקטים חדשניים לקבוצות אוכלוסייה שונות, ובכך נתן מנוף להקמה ולהתבססות של מספר שירותים חיוניים אשר הפכו לחלק אינטגרלי של מערך השירותים החברתיים בישראל.

תשומת לב מיוחדת הוקדשה בשנת 1998 לתחום של פיתוח סטנדרטיזציה בעבודת המחלקה, בעיקר בתחום של בניית טפסים אחידים להגשת תקציב ודו"חות כספיים תקופתיים. עד היום התקציב והדו"חות הוגשו באופנים שונים על ידי הגופים המבצעים. הגידול בהיקף הפרוייקטים ובמורכבותם גרם לכך שחלק ניכר מזמנם של העובדים הוקדש לבניית תקציב ובדיקת דו"חות כספיים מורכבים.

הצורך לבצע את הבדיקות כחלק הכרחי מהפיקוח על הוצאת כספים ועמידה בהסכמים דחף לבניית כלים אחידים לשם ייעול ופישוט תהליכים.

בשנת 1998 נמשך המאמץ להכשיר את העובדים בכלים מקצועיים ייחודיים לתפקידם. בשנה זו נמשכה ההכשרה הכללית של עובדי המחלקה ביחד עם כל עובדי הקרנות האחרות במוסד

והכשרה ספציפית בקריאה ביקורתית של תוכניות רווחה. זאת כדי להגיע ליתר תאום ואחידות בעבודת הקרנות השונות, הן מהבחינה התפעולית והן מהבחינה המהותית-רעיונית.

בכוונתנו להמשיך במגמה זו ולשנת 1999 מתוכננת הדרכה בנושא שיווק תוצרי כל הקרנות לשירותי הרווחה בקהילה, ולציבור הרחב.

הדרכה משותפת לעובדי כל הקרנות היא חלק מתהליך של בניית שיתוף פעולה מקצועי בעיקר סביב הנושא של שיווק ופרסום פנימי וחיצוני.

בסקירת הפעילות לשנת 1998 הושם דגש מיוחד על מעורבותה של המחלקה למפעלים מיוחדים בתחום של פיתוח שירותים למניעת אלימות במשפחה לאורך שנים. סקירה זו מאפשרת קבלת פרספקטיבה רחבה של פעילות ומעורבות המחלקה בתחום ספציפי תוך התייחסות לשאלה של תרומת הסיוע לצרכים המתעוררים בשטח.

פרק מיוחד נוסף בדו"ח מוקדש לתאור מפורט של תהליכי העבודה במחלקה תוך ניסיון להצביע על המורכבות של התהליך שבו מעורבת המחלקה ועל סוגי הקשיים המתעוררים בין תכנון לביצוע בהקמת שירותי רווחה.

בפרק סיכום ותוכניות לעתיד מובאות מספר המלצות העשויות לעזור בהתמודדות עם קשיים אלה.

מטרות ויעדים

המוסד לביטוח לאומי מסייע בפיתוח שירותי רווחה חדשים מכח סעיף 36 לחוק הביטוח הלאומי. הכוונה היא לעודד את הגורמים הקהילתיים לשנות, לשפר ולהקים שירותים שיקדמו את רווחתה של אוכלוסייה על בסיס ניסיוני, כאשר בתום תקופת הניסוי יקבלו על עצמם גופים אלה את האחריות להחזקת השירות. כל הצעה לסיוע נבחנת על ידי המוסד עפ"י קריטריונים המעוגנים בתקנון, וטעונה אישור של מועצת המוסד לביטוח לאומי ושר העבודה והרווחה.

יעדי הסיוע

- א. השתתפות בפיתוח שירותי רווחה חדשניים ונסיוניים;
- ב. שיפור מגוון השירותים בתחום הרווחה והרחבתו;
- ג. סיוע בעיצוב דגמים נסיוניים ובהערכתם לצורך הפצתם והטמעתם בקהילה;
- ד. שיפור איכות שירותי הרווחה.

קריטריונים מרכזיים

- א. התוכנית עוסקת בשירות חדשני או שאינו קיים בקהילה, או קיים תקופה קצרה.
- ב. השירות קיים בקהילה, אולם הוא זקוק לפיתוח, ביסוס או התאמה לאוכלוסייה חדשה נוספת או שיש לשנותו מבחינת התוכנית או צורת נתינתו.
- ג. השירות קיים בקהילה, אך הדרך להערכת האפקטיביות שלו היא על ידי ניסויים חיים בשדה.
- ד. התוכנית ניתנת להערכה שיטתית.
- ה. קיים סיכוי סביר להמשכיות התוכנית.
- ו. השירות הוכח כמוצלח ויש מקום לעודד את פיתוחו ברמה הארצית.
- ז. התוכנית כוללת היבט של מתן שירות ישיר לאוכלוסייה.

במתן הענקות עדיפות למפעלים הבאים:

- א. מפעלים עבור אוכלוסיית מצוקה.
- ב. מפעלים שמספקים שירות המשלים שירותי המוסד.
- ג. מפעלים המספקים שירותים משולבים.
- ד. מפעלים בהם קיימים שותפים למימון.

הרחבת אפשרויות הסיוע – תיקון בתקנון של מפעלים מיוחדים

בשנת 1998, לאחר כ-25 שנות ניסיון בהפעלת פרויקטים ניסיוניים-חדשניים הוכנסו מספר שינויים מהותיים בתקנון של המפעלים המיוחדים, תוך שמירת העיקרון של מתן תמיכה בפרוייקטים חדשים ונסיוניים. מטרת השינויים הן בעיקר להרחיב את אפשרויות הסיוע ולהבטיח שתוכניות ניסיוניות מוצלחות תהפוכנה לשירותים קבועים, בעלי פריסה רחבה.

השינויים העיקריים בתקנון החדש הם:

- ⊗ הרחבת האפשרות למתן סיוע עד לשלוש שנים;
- ⊗ הכרה בתוכנית הפועלת זמן קצר ובמתכונת מצומצמת כתוכנית ניסיונית חדשנית;
- ⊗ מתן סיוע להטמעה והרחבה של תוכניות שהסתיימו והוכרו כמוצלחות, במקומות נוספים, על מנת לעודד פיתוח ופריסה רחבה;
- ⊗ הגמשה בדרישות להתחייבות לחמשך הפעלת התוכנית;
- ⊗ הרחבת קבוצות האוכלוסייה אשר יכולים לקבל סיוע;
- ⊗ ייעול עבודת המחלקה;
- ⊗ העמקת מעורבות הסניפים במפעלים המיוחדים;

בין תכנון לביצוע – פירוט התהליך וזיהוי הקשיים

צוות המחלקה למפעלים מיוחדים עוסק בכל שלבי הטיפול בתוכנית לפי הפירוט הבא:

לוח מס. 1: שלבי הטיפול בתוכנית

גורמים מעורבים	פעולות היחידה	שלב
גורמים בקהילה, משרדי ממשלה, ארגונים שונים (ארגוני נשים, השירות לשיקום האסיר), עיריות, מועצות מקומיות, מומחים ויועצים על פי העניין.	פרסום ועידוד יוזמות, בדיקה ראשונית של התאמה, עזרה בהכנת הצעה מגובשת, קבלת חוות דעת מקצועיות נוספות, קבלת התחייבויות לגבי ההמשך, קבלת אישור לגבי המעמד המשפטי.	<u>קבלת הצעות מהקהילה</u>
מנהל מינהל מחקר ותכנון, מנהל אגף גמלאות ארוכות מועד, מנהל המחלקה למפעלים מיוחדים, מרכז מפעלים מיוחדים, מנהל אגף בתחום הרלוונטי, מנהל אגף השיקום-סיעוד, נציג אחר לפי העניין.	בדיקת עמידה בקריטריונים, הכנת חומר לדיון בועדה, זימון הועדה, טיפול בתיקון ההצעה לאחר הדיון, קביעת מסגרת לתקציב המחקר.	<u>דיון בועדת המקצועית</u> <u>למפעלים מיוחדים</u>
חברי המועצה לפי ענף.	הכנת ההצעה לדיון בועדות, תיקון ההצעות לאחר הדיון.	<u>דיון בועדה הציבורית</u> <u>המתאימה</u>
חש"ר/ה.	הכנת התוכנית לחתימת חש"ר/ח	<u>אישור חש"ר</u>
הגוף המבצע את התוכנית, השותפים לתוכנית, אגף הכספים, אנשי מקצוע לפי הצורך, הלשכה המשפטית במוסד, הגוף המבצע את המחקר.	איסוף מסמכים נחוצים והתחייבויות מחיוזמים והשותפים לתוכנית, הגדרת תנאי ההסכם, כתיבת טיוטת ההסכם, קבלת הערות לטיוטה מחלשכה המשפטית, קביעת לוח זמנים לביצוע הפרוייקט, קביעת לוח זמנים לביצוע תשלומים, אחריות לחתימה על ההסכם לפי הנוהג.	<u>חתימת הסכם משפטי</u> <u>עם היוזם והשותפים</u>

שלב	פעולות היחידה	גורמים מעורבים
<p><u>הכנת מסגרת לביצוע מחקר הערכה וחתימת הסכם משפטי עם הגורם האחראי למחקר</u></p> <p>(שלב זה נעשה במקביל לחתימת ההסכם עם היוזמים, מיד לאחר אישור השר/ה)</p>	<p>פניה לגופי מחקר לקבלת הצעות מחקר, קבלת הצעות ובדיקתן המקצועית, בחירת הגורם האחראי והמבצע למחקר, בדיקה מפורטת של התצעה שהתקבלה, קביעת שינויים ומתכונת המחקר, קבלת מסמכים נחוצים, הגדרת תנאי ההסכם, קביעת לוח זמנים למחקר, קביעת לוח זמנים לביצוע תשלומים, כתיבת טיוטת הסכם, קבלת הערות לטיוטה מהלשכה, אחריות לחתימה על ההסכם לפי הנוהג.</p>	<p>גופי מחקר וחוקרים, עובדי מינהל המחקר והתכנון, אנשי מקצוע לפי הצורך, הלשכה המשפטית במוסד, הגוף המבצע את המחקר.</p>
<p><u>מעקב וליווי מקצועי שוטף אחר ביצוע התכנית</u></p> <p><u>הטמעה</u></p>	<p>השתתפות בועדות היגוי (ועבודה) וביצוע, קבלת דיווח והמשך קשר עם מפעילי התוכנית, קבלת דין וחשבון של רואה חשבון, ביצוע תשלומים בהתאם לתנאי ההסכם, מעקב אחר הפעלה שוטפת ותקציבית, הוצאת דפי מידע ופרסום לפרוייקט, הפצה לגופים הרלוונטיים בכל הארץ.</p>	<p>הגורמים המפעילים, הגורמים השותפים בתוכנית, גורמי עריכה ופרסום.</p>
<p><u>מעקב וליווי מקצועי אחר מחקר הערכה</u></p> <p><u>פרסום פנימי וחיצוני</u></p>	<p>מעקב שוטף אחר ביצוע המחקר, קבלת דוחות מעקב תקופתיים ובדיקתם במינהל מחקר ותכנון, ביצוע תשלומים בהתאם להסכם, פרסום והפצה של דווח המחקר במוסד ובחוץ.</p>	<p>גורמי המחקר פנימיים וחיצוניים.</p>

במהלך שנות פעילות המחלקה בולט הניצול הנמוך של התקציב המיועד לפיתוח מפעלים מיוחדים.

חדיון בניצול התקציבי נוגע לממדים להערכת עבודת המחלקה:

- ⊗ האם המדד הוא בהיקף הניצול התקציבי השנתי או במספר הפרוייקטים שפועלים?
- ⊗ במספר הפרוייקטים שממשיכים לפעול בתום התקופה הניסיונית ובהיקף התוכניות שמוטמעים בקהילות השונות כתוצאה מהניסוי.

עד היום מדדים אלה לא נדונו ונבחנו לעומק. מכל מקום, יש להביא בחשבון כי במהלך תהליך הסינון, האישור, העיצוב וההפעלה והליווי המחקרי מתרחשים תהליכים התורמים רבות לא רק לכמות השירותים אלא לאיכותם ולהתאמתם לצרכים של האוכלוסייה. גם מרכיבים אלה הנן חלק מהתפוקות החיוביות של עבודת המחלקה, למרות שלא ניתן למדוד אותם מבחינה כמותית.

מבדיקה וניתוח המצב הקיים זוהו מספר גורמים שמעכבים את פיתוח הפעילות. מדובר במכלול גורמים שחלקם קשורים ליזמים עצמם וליכולות המקצועיות שלהם וחלקם לתהליכים שפורטו קודם.

למציעים רבים יש קושי רב להגיש תוכנית מפורטת מבחינת מטלות, לוח זמנים, כוח אדם וכו'. קושי נוסף הוא הדרישה להתחייבות להמשכות השירות בתום התקופה הניסיונית, דרישה המרתיעה לעיתים גורמים פוטנציאליים עוד לפני בניית התוכנית. גורמים נוספים שניתן להזכיר הם:

- ⊗ מחסור בכוח אדם במחלקה.
- ⊗ היעדר סיוע שוטף בתחומים ספציפיים של: מזכירות ומינהל, פרסום ושיווק, כספים וחשבונות, ייעוץ משפטי.
- ⊗ תהליך מסורבל של סינון ואישור היוצר צוארי בקבוק ומאריך את משך הטיפול.

מעבר לשאלות המקצועיות וסיבות הקשורות ליזמים ולמציעים יש גורמים הקשורים לתהליך האישור התורמים להיווצרות הבעיה, וגורמים מבניים מינהליים במוסד ששינוי בהם עשוי להשפיע רבות על היקף הסיוע.

חיקף הפעילות לפי ענפים

תוכניות בטיפול

אל המחלקה למפעלים מיוחדים מגיעות פניות רבות, חלקן בטלפון וחלקן בכתב. הטיפול בתוכניות כולל מספר שלבים. הטיפול בתהליך הייזום והשיווק מתבטא במתן הסברים והבהרות בטלפון, בהרצאות ובהשתתפות בימי עיון וכנסים של גורמים מקצועיים שונים, וכן בפגישות עם גורמים שונים במטרה לזהות צרכים, נושאים חדשניים ותוכניות העשויים להתאים להגשת הצעה למחלקה.

בממוצע מתקבלות מדי חודש 5 עד 10 פניות חדשות, כאשר רק בחלק מהמקרים מתבטאת הפניה בהגשת תוכנית לפיתוח שירות.

הטיפול בתהליך האישור כולל כאמור עבודה אינטנסיבית משותפת עם הגוף היוזם בהכנת התוכנית כגון: השתתפות בישיבות הבהרה, הנחיה ומתן הערות לתוכנית הכתובה, בדיקת התקציב, הצגת התוכנית בוועדות המאשרות – הוועדה המקצועית והציבורית – הכנה לאישור התוכנית על ידי השר, והכנת הסכם להתקשרות משפטית עם הגוף הפונה.

הטיפול בשלב ההפעלה כולל השתתפות פעילה בעיצוב התוכנית המעשית להפעלה בשטח, השתתפות בוועדת ההיגוי, פיקוח ובקרה טכניים ותקציביים במהלך כל תקופת הניסוי, קשר עם הגוף המחקרי, אחריות מקצועית למחקר המלווה, סיוע בפרסום ובהטמעת התוכנית.

מצ"ב לוח המפרט את התוכניות בשלבי הטיפול השונים לפי ענפים.

לוח מס. 2: תוכניות שפעלו ותוכניות בטיפול, לפי ענף, 1997-1998

ענף	1997		1998	
	בטיפול**	בביצוע***	בטיפול	בביצוע
אבטלה	3	2	6	1
אמהות	38	5	29	8
זוי"ש	13	4	13	2
ילדים	18	10	30	9
נכות	32	3	30	6
סיעוד			2	-
סך הכל	104	24	110	26

* לפירוט תוכניות פועלות, ראה נספח מס' 1.
 ** התוכניות בטיפול כוללות את כל שלבי הטיפול השונים.
 *** כולל תוכניות שפעלו גם חלק מהשנה.

בשנת 1998, היו בשלבי ביצוע שונים 26 תכניות. כמו בשנים האחרונות, מרבית התוכניות שטופלו במחלקה היו בענף אמהות, ילדים ונכות.

חשוב לציין שבשנת 1998 נעשו פעולות שיווק רבות בקרב גורמים רלוונטים הקשורים לנושא אבטלה ותעסוקה, כולל גורמים פרטיים, אולם עד היום מאמצים אלה לא נשאו את הפירות המקווים.

בענף סיעוד, שעד היום לא היה משופע בתוכניות, הוגשו שתי תוכניות בשנת 1998, שנותנות פתח לתקווה לקראת פיתוח עתידי של תכניות חדשניות בתחום זה.

מאפייני התוכניות המצויות בשלבי ביצוע

לגבי התוכניות שפועלות חשוב להצביע על מספר מאפיינים בולטים והם:

1. משך זמן

חלק ניכר מהתוכניות מתוכננות להימשך שנתיים ויותר; לדוגמא מתוך 26 תוכניות שפעלו ב-1998, 17 יפעלו במשך שנתיים ויותר. משמעות הדבר היא שאם לוקחים בחשבון את העיכובים והקשיים בפיתוח התוכניות בשלבים הראשונים כולל גיוס אוכלוסייה ופיתוח השירות, מעורבות המוסד לביטוח לאומי נמשכת בפועל תקופה ארוכה יחסית. המעורבות כוללת גם את שלב הגשת דו"ח המחקר הסופי, והפצתו.

2. פריסה גיאוגרפית

חלק ניכר מהתוכניות ניתן להגדיר כתוכניות ארציות או מחוזיות. דוגמאות לכך הם הפרוייקטים – בית לגברים מכים, מרכז יום לאסירות משוחררות, פיתוח שירות ער"ן בשפה הערבית, ביי"ס שדה לאנשים עם צרכים מיוחדים וכו'.

תוכניות אחרות הן תוכניות עם פריסה גיאוגרפית רחבה, כגון הכשרת מדריכי גמילה שהנו פרוייקט למדריכים מאזור ירושלים והדרום ופרוייקט דירות קלט לנשים בסיכון הכולל 10 דירות בתשעה ישובים חפרוסיים בכל רחבי הארץ.

למעשה מתוך 26 תוכניות, 17 תוכניות הן ארציות או רב-ישוביות או כאלה שמקיפות מספר גדול של ישובים או רשויות מוניציפליות. רק 9 תוכניות התבצעו בישוב אחד או בשניים.

חשוב לציין שהארכת משך תקופת הניסוי והמגמה לפתח שירותים בתפרוסת רחבה הן התפתחויות של השנים האחרונות ומשקפות מדיניות של חיזוק והרחבת התוכניות גם בתקופה הנסיונית.

מצ"ב פירוט התוכניות שהופעלו בשנת 1998 בהתאם למאפיינים העיקריים.

לוח מס. 3: תוכניות שפעלו בשנת 1998, לפי ענף, תקופה ופריסה גיאוגרפית

ענף	שם התוכנית	משך הפעלה בחודשים	פריסה גיאוגרפית*	
אימהות	אימהות למען אימהות תשושות	12	בני ברק	
	בית לגברים מכים	28	ארצי***	
	דירות קלט לנשים בסיכון	28	רב ישובי**	
	חנות הזכויות	24	עכו	
	חינוך לאבהות לאסירים	18	רב ישובי	
	מרכז יום לאסירות	18	רב ישובי	
	פיתוח מנהיגות צעירה	15	רב ישובי	
	צעירים בסיכון +18	36	קירית ים	
	ילדים	הזמנה לדו-שיח	36	רב ישובי
		מרכז מידע וסיוע	27	אשדוד
		מתחברים לנוער מנותק	24	רב ישובי
		סדנאות לתלמידות חרדיות	22	ארצי
		ספריות מודרכות	36	ישוב - רהט
ספריות מודרכות		36	רב ישובי	
ספריות מודרכות		36	רב ישובי	
חינוך מיוחד לשוויון בין המינים		13	באר שבע	
האתגר המשותף		12	רב ישובי	
מועדון הזכרון לקשישים		13	ירושלים	
נכות	ניצולי שואה	18	רב ישובי	
	צהרון משולב	28	ירושלים	
	ערן בשפה הערבית	36	רב ישובי	
	ילדי מכורים לסמים	22	רב ישובי	
	הכשרת מדריכי גמילה - ב'	20	רב ישובי	
	טיפול נמרץ באלכוהוליסטים	26	רב ישובי	
	בי"ס שדה לנכים	24	ארצי	
	אבטלה	עסקים קטנים למובטלים	12	ירושלים וחיפה

* לפירוט התוכניות, הישובים, ראה נספח.

** רב ישובי - תוכנית המתבצעת בו זמנית בשלושה ישובים ויותר.

*** ארצי - תוכנית המתבצעת במקום אחד אולם מיועדת לכלל האוכלוסייה, מכל הארץ.

וועדות מקצועיות וציבוריות

להלן נציג את מספר התוכניות שנדונו בוועדות המקצועיות ובוועדות הציבוריות וסוגי ההחלטות והדיונים שהתקבלו בוועדות אלה.

לוח מס. 4: החלטות של הוועדות המקצועיות, לפי שנה

שנה	אושרו	אשרו ונדרשו תיקונים	נדחו	נערך דיון עקרוני	דיון בתוכניות שפועלות	סך הכל
1997	9	7	6	4	3	29
1998	11	2	6	1	1	21

* בחלק מהתוכניות נערך יותר מדיון אחד בשנה. סה"כ משקף את מספר ההחלטות ולא תוכניות.

לגבי ההחלטות יובהר, שבדרך כלל הדרישה לערוך תיקונים באה על רקע הסכמה עקרונית לאשר את התוכנית, בכפוף לשינויים בהיבטים הבאים: משך התוכנית, תקציב, כוח אדם וכו'. הערות חברי הוועדה מועברות למגישי התוכנית. בדרך כלל היזמים מגישים תוכנית מתוקנת שמובאת לדיון חוזר בוועדה. דיון בתוכניות שפועלות נוגע בד"כ להארכת זמן או לתוספת תקציב.

מצ"ב רשימה המפרטת את התוכניות שאושרו והתוכניות שנדחו בוועדות המקצועיות 1998.

לוח מס. 5: תוכניות שנדונו בוועדות המקצועיות בשנת 1998, לפי גורם וסוג ההחלטה

החלטה	הגוף המגיש	הענף
ענף אימהות		
	עיריית ירושלים	- הלקוח במרכז
	מועצה אזורית - שער הנגב	- מעברים למובטלים
אשר	מועצה אזורית - בית שאן	- מנהיגות צעירה בבית שאן (המשך)
ענף ילדים		
	עמותת סול"ם	- סדנאות לתלמידות מהמגזר החרדי - המשך
אשר	עיריית רחובות	- ילדים ונוער בהליכי גירושין
אשר	מרכז שניידר - בי"ח שניידר	- קידום <u>בטחוני</u> ובטיחותי של הילד
נדחה (מרכיבים דומים פותחו בתוכניות קודמות של הארגון וחברי הוועדה לא ראו בתוכנית ערך מוסף)		

החלטה	הגוף המגיש	הענף
אושר	ג'ויינט	- תאונות בית וחצר
נדחה - (מדובר בהצעת מחקר וחסר היבט של פיתוח שירות)	בי"ח רמב"ם	- צמצום פציעות עקב נפילות מגובה
אושר	עיריית רהט	- ספריות מודרכות - הארכה
אושר	ג'ויינט	- מרכז מידע וייעוץ לנוער
ענף נכות		
נדחה - (התוכנית היא באחריות משרד הבריאות ולא מתאימה לקרן)	מרכז רפואי שיב"א	- התערבות בדיכאון לאחר לידה
אושר, במתכונת מצומצמת	משרד הבריאות	- נקודת הפצה למוסדות שיקום
נדחה - (לא עומד בקריטריונים של הקרן)	קיבוץ מגן	- קרובים קרובים
אושר	עמותת שקל	- מוקד לנפגעי נפש
אושר	משרד העו"ר	- הכשרת מכורים לשעבר כמדריכי גמילה - המשך
אושר	משרד החינוך	- הכשרת נכים בוגרים לחיים בקהילה
ענף אבטלה		
אושר	שירות התעסוקה	- ג'וב סנטר
נדחה - (התוכנית מופעלת כבר כשנתיים ואין מקום לסייע או לחתוף גורם קיים)	עיריית קרית שמונה	- מעברים

לוח מס. 6: החלטות של הוועדות הציבוריות לפי שנה

שנה	אושרו	אושרו לאחר שנדרשו תיקונים	נדחו	דיון עקרוני	דיון בתוכניות שפועלות	סך הכל
1997	9	2	-	-	3	14
1998	6	1	-	-	3	10

תקציב

התקציב הכולל לשנת 1998 עמד על 27.4 מיליון ש"ח, מתוכם יועדו מלכתחילה כ-7.8 מיליון ש"ח לפיתוח פתרונות תעסוקתיים למובטלים, שלא יצאו אל הפועל בשנה זו מסיבות שונות.

התקציב משקף את המגמות הבאות:

- ⊗ הפעילות מתרכזת בחמישה ענפים.
- ⊗ בענפים בהם יש קרנות (סיעוד ונפגעי עבודה) אין פניות רבות למחלקה, והתוכניות בענף נכות הן בעיקר פרי יוזמות של המחלקה. לאחרונה הוחל בפיתוח תוכניות משותפות עם הקרן לפיתוח שירותים לנכים שהניבה גם פרויקטים משותפים.
- ⊗ רוב התוכניות והתקציב הם בענף אמהות וילדים.

לוח מס. 7: תקציב והתחייבויות לשנת 1998 (ש"ח), לפי ענף

ענף	תקציב מאושר	הוצאה	התחייבות*
זוי"ש	934,000	99,033	1,161,369
נכות	3,500,000	808,878	3,130,087
סיעוד	521,000	-	-
נפגעי עבודה	255,000	-	-
אימהות	6,346,000	1,318,344	3,381,464
ילדים	5,000,000	1,147,635	2,868,393
אבטלה	7,799,000	39,062	-
בש"ם	3,101,100	-	2,871,000
סך הכל	27,456,000	3,412,952	13,412,313

* החתחייבות כוללת את יתרת התשלומים לתוכניות שפועלות ולתוכניות שאושרו בוועדות המקצועיות, נכון למחירי מרץ 1999.

מפעלים מיוחדים בתחום של מניעת אלימות במשפחה

אחד התחומים שבו סיועו של המוסד באמצעות המחלקה למפעלים מיוחדים בולט לאורך השנים, הוא מניעת אלימות במשפחה. מעורבות זו החלה בראשית שנת ה-80 ונמשכת עד היום.

כאמור, בראשית שנות ה-80 ניתן סיוע להקמת אחד המקלטים הראשונים לנשים מוכות בארץ. מאז ועד היום פותחו חמישה שירותים שונים בתחום כאשר שניים מהם החלו לפעול בשנתיים האחרונות.

להלן פירוט התכניות בתחום האלימות במשפחה שפותחו בסיוע מהמוסד לביטוח לאומי.

לוח מס. 8: המפעלים בתחום אלימות במשפחה שהוקמו בשנים 1983-1997

שנה	מפעל	מקום	הגוף היוזם
1983	מקלט לנשים מוכות	אשדוד	ויצ"ו ומשרד העו"ר
1985	סדנאות לגמילה מאלימות במשפחה	הרצליה	עיריית הרצליה
1987	קו חרום לנשים מוכות	ארצי	ויצ"ו
1993	מרכז חרום טיפולי לילדים ולחורים	ארצי	משרד העו"ר והגויינט
1994	טיפול קבוצתי לנפגעי פגיעה מינית	ירושלים והאזור	עמותת מיט"ל
1996	הוסטל לגברים מכים	ארצי	משרד העו"ר ועמותת נועם
1997	דירות קלט לנשים בסיכון	ארצי	משרד העבודה והרווחה

המפעל הראשון (מקלט לנשים מוכות) איתר את אוכלוסיית היעד הראשונית, והפתרון היה בהוצאת הנשים וילדיהן מביתן ומתן מקלט פיסי ושירותים תומכים ושיקומיים. דירות קלט שפותחו לאחרונה והמיועדות למתן הגנה מיידית לפרק זמן קצוב וקצר פועלות על פי תפיסה זו.

קו החרום לנשים מוכות הופעל בשנת 1987 היה חוליה תומכת נוספת באוכלוסייה זו. מודל התערבותי אחר הוא זיהוי בני זוג בעייתי מבחינת אלימות ועשייתו למושא התערבות מצד הקהילה. זאת – על ידי מתן סדנאות למניעת אלימות לשני בני הזוג. בסדנאות אלה מתמודדים בני הזוג עם בעיות חוסר שליטה ולומדים לשלוט על התנהגותם במידה רבה יותר ולגלות אחריות.

מודל ההוסטל לגברים מכים רואה בגברים האלימים והמכים את אוכלוסיות היעד. ההתערבות לפיכך נעשית בהוסטל, שמתרכז בו הגרעין הקשה של גברים אלימים שהוצאו מביתם. לאלה נבנית תכנית טיפולית אינטנסיבית לתקופה של 3-4 חודשים.

סדרת השירותים שפותחו וממשיכים מבהירה שהתפיסה המקצועית של המחלקה הכורכת פיתוח שירותים תוך הפעלת כלי הערכה שיטתיים מסייעת להפקת לקחים ולעיצוב השירות ולהטמעתו בתום התקופה הניסיונית.

בתחום ילדים ונוער, המחלקה היתה מעורבת בפיתוח מרכז חירום לילדים בסיכון, ושירות לנשים וילדות שעברו התעללות מינית.

הסיוע התקציבי והמקצועי תרם ללא ספק לפיתוח שירותים ברמה ארצית, הפרוסים על פי הדיווח ממשרד העבודה והרווחה בכל רחבי הארץ.

כך לפי הדיווח פועלים כיום 21 מרכזים (רובם אזוריים) לטיפול ומניעת אלימות במשפחה, 13 מקלטים לנשים מוכות ו-30 דירות מעבר לנשים שעזבו את המקלטים.

בנוסף, ב-262 לשכות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות מוצעים טפולים פרטניים וקבוצתיים וב-27 מחלקות מתוכן עובדים מומחים לתחום הטיפול בנשים. החל מ-1997 מופעל קו חרום ארצי בנושא אלימות במשפחה, ועוד 10 קוי חרום המופעלים על ידי עמותות.

7 מרכזי חירום לילדים מופעלים היום ושניים נוספים עומדים לקום למען האוכלוסייה הדתית-חרדית.

בשנת 1998 שלוש תוכניות נוספות קיבלו סיוע באמצעות המחלקה למפעלים מיוחדים והן דירות קלט לנשים בסיכון, בית לגברים מכים ומרכז לטיפול ומניעת אלימות נגד קשישים בהרצליה.

התרומה המשמעותית לפיתוח השירותים בתחום האלימות מעלה את הצורך בקביעה ברורה יותר של נושאים ותחומי התערבות לפעילות המחלקה.

יתכן שיש מקום לקבוע שנים-שלושה נושאים חשובים ולמקד בהם את מירב הפעילות על מנת לגרום לשינוי משמעותי גם ברמה הארצית.

סקירת השירותים הפועלים היום הועברה על ידי הגבי יעל הרמל, פקידת סעד ראשית לחוק הסעד סדרי דין מהשירות לרווחת הפרט והמשפחה במשרד העבודה והרווחה ואנו מודים לה על כך.

סיכום תוכניות לעתיד

המחלקה למפעלים מיוחדים נמצאת בימים אלה על פרשת דרכים מבחינה ארגונית ומקצועית.

גודל התקציב השנתי מהווה פוטנציאל לפיתוח בהיקף רחב, אולם מצבת כוח האדם הקיים והאמצעים המינהליים העומדים לרשות העובדים מעכבים מימוש יעד זה.

השינויים שהוכנסו בתקנון החדש של המפעלים המיוחדים אף מרחיבים את פוטנציאל הפעילות, אולם ללא תוספת משמעותית בכוח האדם ואמצעים נוספים יהיה קשה מאוד לממש פוטנציאל זה.

תוכנית המחלקה לשנה הקרובה צריכה לקחת בחשבון שינויים ארגוניים אפשריים ואת הצורך להתחיל וליישם את השינויים בתקנון שהוכנסו לאחרונה.

על מנת לעמוד בהצלחה במטרות אלה מתוכננות פעולות בתחומים הבאים:

1. המשך פיתוח כלים וסטנדרטים בעבודת המחלקה.
2. המשך הכשרה והעשרה של צוות המחלקה.
3. תכנון הפעלת יועצים מקצועיים בתחומי עבודה שונים.
4. תכנון וייזום פעולות שיווק פנימיות וחיצוניות לצורך יידוע והפצת השינויים של התקנון החדש.

מוצע שחלק מתוכניות השיווק הפנימיות והחיצוניות תעשנה במשותף עם הקרנות במוסד לביטוח לאומי כגון: הוצאת חוברת מידע משותפת להפצה בין הגורמים הקהילתיים שתגדיר את הפרופיל של כל קרן, אפשרויות הסיוע, הרצאות משותפות וכו'.

מבחינת מטרות המחלקה למפעלים מיוחדים יש חשיבות, בנוסף לשיפורים המינהליים והמקצועיים, להגדיר "נושא" מבחינת אוכלוסיית יעד או תחום פעילות שלגביו תעשה פעילות אינטנסיבית ומוגדרת מבחינת סיוע מקצועי ותקציבי. מיקוד הפעילות בנושא מרכזי אחד בהתאם לצרכים המתעוררים בשטח, שיכול להשתנות מעת לעת, עשוי להוביל לשינוי הכמותי במספר התוכניות הפועלות בסיוע המחלקה.

נושאים מוצעים לשנת 2000:

- התמודדות שכונות וקהילות עם נושא האלימות.
 - שרותי שיקום ותעסוקה לאנשים הסובלים ממחלות נפש.
- ביצוע פעולות אלה בהיקף משמעותי בנוסף לעבודה השוטפת מותנה כמובן בתוספת משאבים למחלקה.

נספחים

נספח 1: תקצירי התוכנית שפועלות

אמהות למען אמהות תשורות

הגורם המגיש: עיריית בני ברק, האגף לשירותים חברתיים

תקופת ההפעלה: 16 חודשים

אוכלוסיית היעד: 30 אמהות חרדיות ברוכות ילדים בבני ברק. האמהות תשורות, כלומר הן אינן מתפקדות בכל הנוגע לניהול משק ביתן ולגידול ילדיהן. כמו-כן, 15 אמהות ברוכות ילדים בעלות נתונים דומים אשר מתפקדות היטב במשק ביתן, שימשו מדריכות/תומכות לאמהות התשורות.

מטרות: 1. להביא את האמהות התשורות ליכולת תפקודית תקינה, לארגן את המערכת המשפחתית, לייעל את הטיפול בילדים ולהביא לשימוש נכון ויעיל בשירותי הקהילה; 2. לגייס את הבעלים של האמהות התשורות ולהגביר את מעורבותם בכל המתרחש בבית;

הממצאים: היום מודרכות 27 אמהות תשורות על ידי 17 אמהות מדריכות. מדווח על מצב קשה במשפחותיהן של האמהות התשורות, מעבר למה שהיה ידוע לאגף הרווחה: ילדים עם בעיות לימודיות וקשיי למידה, תנאי דיור קשים ותשישות רבה מצד האם. לאחר שישה חודשי הדרכה, המדריכות מדווחות על קשר טוב ואמין בינן ובין האמהות המודרכות.

התקציב להפעלה: 760,087 ש"ח

השתתפות המוסד: 411,529 ש"ח

מרכז יום לשיקום תעסוקתי לאסירות משוחררות

הגורם המגיש: הרשות לשיקום האסיר

תקופת ההפעלה: 18 חודשים

האוכלוסייה: 35 אסירות משוחררות מאיזור תל-אביב

המטרות: לתת מענה טיפולי, הכשרתי ותעסוקתי לאסירות משוחררות באמצעות השלמת השכלה, טיפול אישי קבוצתי וקורסי הכשרה שיתקיימו במרכז בשעות הבוקר ואחר הצהריים.

הממצאים: במשך שישה חודשי הפעלה הצטרפו למרכז 28 אסירות משוחררות. שלוש מבינהן נשרו מהתוכנית ועשר מבינהן הגיעו למרכז לאחר שעזבו את עבודתן ולקראת מציאת עבודה אחרת. מהראיונות הראשוניים עולה כי המרכז מאוד חשוב לאסירות המשוחררות. הוא מעניק להן מסגרת תעסוקתית אשר בלעדית יתכן שהיו תוזרות לסם, או, לפי הגדרתן, היו "הולכות לאיבוד". הן מייחסות חשיבות רבה לשיחות הקבוצתיות ולהדרכה הקבוצתית למרות שבדרך כלל הדבר כרוך במאמץ נפשי גדול וחשיפה רבה מצידן.

התקציב להפעלה: 567,159 ש"ח

השתתפות המוסד: 330,082 ש"ח

סדנאות לתלמידות תיכון וסמינר במגזר החרדי בנושא "הילד המיוחד"

הגורם המגיש: ארגון "סולם"

תקופת הפעלה ראשונית: 22 חודשים

תקופת הפעלה נוספת: 10 חודשים

האוכלוסייה: תלמידות תיכון וסמינר מהמגזר הדתי והחרדי ברחבי הארץ

המטרה: להעמיק את הידע בנושא הילד המיוחד ודרכי שיקומו כדי לייצור בתלמידות, ודרך באוכלוסייה החרדית בכלל, יתר פתיחות והבנה בנושא. בנוסף, לעודד את התלמידות להשתלב בתחום החינוך המיוחד. התוכנית בתקופה הנוספת היא להתמקד בתלמידות מהמגזר הדתי/לאומי.

הממצאים: בתקופת הפעלה הראשונה הועברו 26 סדנאות בנות יומיים בנושא הילד המיוחד לכ-850 תלמידות מבתי ספר תיכוניים וסמינרים ברחבי הארץ. רוב המשתתפות הביעו שביעו רצון ממתכונת הסדנאות ומתרומתן להכרת דרכים מומלצות להתנהגות עם הילד המיוחד ובני משפחתו וכן להכרת התחומים המקצועיים הקשורים לנושא. בתקופה זו נתקלו המפעילים בקושי לשתף תלמידות מבתי ספר מהזרם הדתי-לאומי. מנהלי בתי הספר טענו שהם "מוצפים" בפעילויות העשרה שונות ושאינן באפשרותם לפנות שני ימי סדנא לנושא הילד המיוחד. היום נערכות פעולות שונות לקראת מעורבות משרד החינוך בפרוייקט על מנת להתמיע את הסדנאות במסגרת תוכניות הלימוד.

בתקופת השנייה: 294,575 ש"ח

בתקופת השנייה: 210,575 ש"ח

תקציב הפעלה בתקופה הראשונה: 343,800 ש"ח

השתתפות המוסד בתקופה הראשונה: 302,200

חינוך לשוויון בית המינים

הגוף המגיש: המרכז לחינוך ותרבות

תקופת ההפעלה: 17 חודשים

האוכלוסייה: כ-45 הורים צעירים לילדים עד גיל 5 בעלי השכלה נמוכה עד בינונית בבאר-שבע.

המטרה: העלאת מודעות לסטריאוטיפים מיניים בחיי האוכלוסייה. זאת, באמצעות העברת שלוש סדנאות להורים צעירים המלמדות אותם כיצד לחנך את ילדיהם לשוויון בין המינים. כל סדנא תכלול בין 15 ל-18 משתתפים.

הממצאים: למרות פעולות השיווק הרבות גיוס המשתתפים לא היה קל. הופעלו שלושת הסדנאות עם מספר משתתפים הנמוך בהרבה מהמתוכנן. בראשונה השתתפו שמונה משתתפים, בשניה – עשרה ובשלישית – חמישה משתתפים. משתתפי הסדנאות הביעו שביעות רצון רבה מסדרת המפגשים ומתוכנם. הסדנאות ענו יותר על הצורך של המשתתפים לדבר על קשייהם כהורים לילדים קטנים מאשר על הנושא של שוויון בין המינים, שנראה להם כבעיה מדומה.

התקציב להפעלה: 79,477 ש"ח

השתתפות המוסד: 60,873 ש"ח

"חנות הזכויות" – מרכז סנגור מקומי

הגורם המגיש: עמותת סנגור קהילתי

תקופת ההפעלה: 24 חודשים

המטרה: לפתח את הפוטנציאל של הקהילה בשכונות מצוקה בירושלים ובבאר-שבע לסנגר על עצמה בכוחה היא על מנת שתוכל לממש את הזכויות הסוציאליות של תושביה. זאת, על ידי הכשרת מתנדבים שימלאו תפקיד של "סנגורים קהילתיים מקומיים". המתנדבים יביאו את המידע הרלוונטי לקהילותיהם ויסייעו לצרכנים אחרים מקרב השכונות לממש את זכויותיהם וזכאויותיהם החברתיות.

האוכלוסייה: 80 מתנדבים; 40 מירושלים ו-40 מבאר-שבע.

הממצאים: במשך ההפעלה התקיימו שני קורסי הכשרה למתנדבים בכל אחת מהערים הנ"ל. בירושלים סיימו את ההכשרה 43 מתנדבים ובבאר-שבע – 42 מתנדבים. לאחר שישה חודשים מסיום ההכשרה של המתנדבים לצורך מילוי תפקידם היה מורכב ביותר. אם מתייחסים לתהליך כאל תהליך סוציאליזציה לארגון, הכולל העצמה, הוא צפוי להיות ארוך ובעל שלבים רבים ומגוונים. בנוגע למטרה של גיבוש קבוצת המתנדבים כקבוצה בעלת פוטנציאל להיפך לחברים ובעלים של העמותה – הממצאים מורים כי רמת ההתמדה של המתנדבים היתה גבוהה. מנקודת ראותה של העמותה ההשקעה בהכשרת המתנדבים היתה כדאית ו"החזירה את עצמה". מעורבות המתנדבים בחיי הארגון ותחושת הבעלות עליו חזקה.

תקציב ההפעלה: 666,000 ש"ח

השתתפות המוסד: 386,000 ש"ח

"חנות הזכויות" – מרכז מקומי

הגורם המגיש: עמותת סנגור קהילתי

תקופת ההפעלה: 24 חודשים

האוכלוסייה: 30 מתנדבים מקרב ארבעת תת-האוכלוסיות המאפיינות את אוכלוסיית עכו. תנאי הכרחי לקבלת המתנדבים הוא יכולתם לקרוא ולכתוב בעברית.

המטרה: התאמת המודל שפותח בירושלים ובבאר-שבע לעיר עכו, המורכבת ממספר תת-אוכלוסיות: ערבים ויהודים וביניהם עולים חדשים מקוקאז ומאטיופיה. המודל בוחן תהליכי גיוס וכן הכשרה וקליטה של מתנדבים בארגון סנגור מקומי. התוכנית כוללת שני קורסי הכשרה ל-15 מתנדבים כל אחד.

הממצאים: במשך שנת הפעילות הראשונה הצליחה העמותה להקים בעכו סניף סנגור קהילתי. העליה במספר הפניות מצביעה על חדירת השירות לתודעת התושבים. את ההכשרה הראשונה סיימו 22 מתנדבים מארבעת האוכלוסיות המוזכרות לעיל. קורס ההכשרה הראשון וניסיון הפעלת המתנדבים בעכו מצביעים על קשיים מיוחדים באיתור מתנדבים פוטנציאליים ובהכשרתם. לאור זאת, החליטו מפעילי התוכנית לשנות את הקורס בהתאם לצרכי קבוצת המתנדבים השניה, המורכבת משתי תת-קבוצות, ולפצל את הקורס לשתי קבוצות קטנות בנות 7 משתתפים.

התקציב להפעלה: 459,100 ש"ח

השתתפות המוסד: 284,670 ש"ח

"האתגר המשותף"

הגורם המגיש: עמותת זהביי

תקופת ההפעלה: 12 חודשים

האוכלוסייה: תלמידי חטיבת ביניים ותיכון ממשפחות ברוכות ילדים מאיזורים שונים בארץ וכן מורים עולים מחבר העמים.

המטרות: ביסוס הפרוייקט שהופעל לראשונה כמפעל מיוחד ב-1992 בישובים נוספים בארץ, מתן חינוך משלים לילדי משפחות ברוכות ילדים במחיר מוזל ומתן תעסוקה למורים עולים מחבר העמים.

הממצאים: תהליך הקמת מרכזי הלמידה היה איטי ולא קל. גם המרכזים שפעלו לפני ההפעלה הנוספת היו זקוקים לפעולות תמיכה כדי לבססם. בפועל הופעלו 11 מרכזים במוצע מבין 16 מרכזי הלמידה שהיה ניסיון להקימם. בתקופה זו לימדו 104 מורים 1,154 תלמידים. התלמידים ברובם תלמידי תיכון וחטיבת הביניים ממשפחות ברוכות ילדים. מחצית מהמורים היו עולים מחבר העמים בעלי הכשרה במקצועות מדוייקים ובאנגלית. העבודה המשותפת עם משרד החינוך ומשרד הקליטה הצליחה לשבור, במקומות מסויימים, את התפיסה התחרותית בין גורמי החינוך בקהילה כמו מתנ"סים ובתי ספר, ולמידה אותם שניתן לבנות ביחד שירות טוב ומתאים לילדים ממשפחות ברוכות ילדים.

תקציב ההפעלה: 2,065,750 ש"ח

השתתפות המוסד: 347,750 ש"ח

אבות אסירים בתחליכי שחרור ומשחררים

הגורם המגיש: הרשות לשיקום האסיר

תקופת ההפעלה: 18 חודשים

המטרה: להקנות לאבות אסירים הנמצאים בתחליכי שחרור ומשחררים כלים להורות פעילה, שיבטיחו את שיתופם בחינוך ילדיהם בתחומים שונים, כגון: מעורבות במסגרת החינוכית בה מצוי הילד ובתהליך בו מתקבלות החלטות הקשורות בילד. כמו-כן, לסייע להם להתוודע ולצורך

שירותים שונים המוצעים במסגרת בתי הספר והקהילה, כגון: קבוצת תמיכה, תחנה לטיפול משפחתי ופעילות משותפת להורים ולילדים במסגרת המתניינים.

האוכלוסייה: כוללת אבות אסירים הנמצאים 180 יום או פחות לקראת שחרור וכן אבות אסירים המשוחררים מהכלא פחות משנתיים, ובנות זוגם. מדובר באסירים לקראת שחרור/משוחררים שהם אבות לילדים מתחת לגיל 17 או שנשותיהם בהריון. בתוכנית להפעיל שש קבוצות בנות 10-15 משתתפים כל אחת. זאת, כאשר לפחות שתיים מביניהן יתקיימו בבתי הכלא.

הממצאים: עד כה הופעלו ארבע קבוצות: שתיים בקהילה (בלוד ובחולון) ושתיים בבתי כלא (איילון ומעשיהו). השתתפו בסך הכל 51 אסירים לקראת שחרור או משוחררים, ו-11 נשות אסירים, מלוד ומחולון. רוב המשתתפים הינם מעל גיל 30, כאשר בין שליש ל-40% הם מעל גיל 40. הקבוצה שהתנהלה בכלא איילון הינה הצעירה ביותר – רובה בגילאים 20-30. לרוב המשתתפים זהו מאסרם הראשון והם שהו בכלא בסך הכל בין שלוש לשש שנים.

תקציב ההפעלה: 304,834 ש"ח

השתתפות המוסד: 196,896 ש"ח

פיתוח מנהיגות צעירה

הגורם המגיש: מתנייניס איזורי בקעת בית שאן

תקופת ההפעלה: 24 חודשים

האוכלוסייה: צעירים תושבי המושבים באיזור (שדי תרומות, רוית, רחוב, תל תאומים, בית יוסף, ירדנה) בעלי כושר מנהיגות, רצון ואכפתיות, המעוניינים לתרום לקהילה בה הם חיים, בעיקר מבחינה חברתית.

המטרות: פיתוח מנהיגות במושבים, יצירת בסיס הסמכה רחב בקרב התושבים לביצוע שינוי ופיתוח במושבים, בניית תוכנית לפיתוח המושבים ותוכניות פעולה מתאמות; מתן כלים למנהיגות הפעילה להובלה, לתכנון וליישום התוכנית; יצירת שיתוף פעולה איזורי בין המושבים לבין עצמם וכן בינם ובין המועצה האיזורית לפיתוח וקידום האיזור.

הממצאים: ניתן לזהות שינוי משמעותי הן בתפיסת עמדות והן במימוש תוכניות קהילתיות. השינויים הם גם ברמת המושב וגם ברמת המועצה האיזורית. בכל ישוב פועלים בין חמישה

לעשרה פעילים, דבר המצביע על שימוש במשאב האנושי ככח לקידום אינטרסים ומטרות בכל מושב.

תקציב ההפעלה: כ-300,000 ש"ח

השתתפות המוסד: 158,626 ש"ח

מרכז מידע וסיוע לילדים באשדוד

הגורמים המגישים: החברה העירונית אשדוד, אב"י – אגודה בינלאומית לזכויות הילד

תקופת ההפעלה: 27 חודשים

האוכלוסייה: נחלקת לשלוש קבוצות:

1. 100 ילדים מחטיבת הביניים הנמצאים בתחליך של נשירה/הנשרה מבתי הספר.
 2. 140 בני נוער בגילאים 13-17 שאינם לומדים ואינם עובדים באופן מסודר, ביניהם 40 עוברי חוק, המעוניינים לשנות את מצבם והמתקשים להעזר ברשויות. בני נוער אלה זקוקים למישהו שישמע אותם ושיוכל לייצגם בפני הרשות המחליטה בעניינם.
 3. עובדי מערכת החינוך והרווחה, הורים ותלמידים בעיר.
- הממצאים: בשנה הראשונה הגיעו למרכז 163 פניות של בני נוער. הגיל הממוצע של הפונים הוא 16 ומרביתם בנים. הגורמים המפנים המרכזיים: פניה עצמית של בני נוער ואיתור על ידי עובדי המרכז. הנושאים העיקריים שטופלו במרכז קשורים לעיניינים פליליים ולקשיים שעולים בבתי הספר, כגון: הרחקה, ענישה ואפליה. ברוב המקרים הטיפול בבני נוער היה באמצעות מודל הייעוץ. כמו-כן, מסתמנת עלייה קבועה במספר המקרים המטופלים באמצעות מודל הסנגור.

תקציב ההפעלה: 518,506 ש"ח

השתתפות המוסד: 213,565 ש"ח

מתחברים לנוער מנותק

הגורם המגיש: מועצת תנועות הנוער

תקופת ההפעלה: 24 חודשים

האוכלוסייה: 150 בני נוער מנותקים בשש ערים ברחבי הארץ. בני הנוער משתייכים לשתי קבוצות: האחת של כאלה הנמצאים במסגרת לימוד אך מגלים סימנים של קשיי הסתגלות, נמצאים בסכנה של ניתוק ומוגדרים כ"נוער בסיכון", והשניה של כאלה שכבר התנתקו מכל מסגרת לימודית או עבודה ומוגדרים כ"גרעין קשה".

המטרות: לשלב נוער מנותק בפעילות תנועות הנוער ובכך לאפשר לבני נוער מנותקים להקלט בצורה נאותה בחברה הישראלית. להחזיר להם את הביטחון העצמי ביכולתם להצליח ולהעשיר את עולמם. להתוות לאותם נערים דרך חזרה משולי החברה אל מרכז. לאפשר להם למצות את היכולת הטמונה בהם ללמוד, לרכוש מקצוע ולבסס את עתידם. להציע מודל להפעלת נוער מנותק על ידי בני נוער ולאפשר "העתקתו" בקרב אוכלוסיות גדולות ובכך להגיע למספר רב יותר של בני נוער מחוברים לפעילות.

הממצאים: מספר המשתתפים קטן מהמתוכנן. קיימת תחלופה גדולה של נערים ושיעור העולים נמוך מהמשוער. כמו-כן, קיימת הטרוגניות גדולה מאוד בין הנערים מבחינת "עומק הניתוק" שלהם. הניסיון מראה שהעיסוק בנוער מנותק הינו משימה מסובכת הדורש מיומנות מקצועית. לכן, חשוב להקים מערכת תמיכה מקצועית בצד הקבוצה או המועדון.

תקציב ההפעלה: 667,000 ש"ח

השתתפות המוסד: 353,900 ש"ח

זירות קלט לשעת חרום – נשים וילדים בסכנת אלימות

הגורם המגיש: משרד העבודה והרווחה, השירות לרווחת הפרט והמשפחה

תקופת ההפעלה: 28 חודשים

האוכלוסייה: נשים מוכות טעונות הגנה יכולות לשהות במקלטים הקיימים – נשים עם 5-6 ילדים בוגרים (מעל גיל 13) ונשים שאינן מסוגלות להסתדר עם נשים אחרות במקלט. המענה הינו לשעת חירום ולפרקי זמן קצרים (עד חודש) לנשים ולילדיהן.

המטרות: מתן הגנה מיידית וזמינה לנשים ולילדים נפגעי אלימות במשפחה. התערבות במצב חרום תוך דגש על מיצוי זכויות בנושאי דיור, הבטחת הכנסה וכן הפניה למקלט, לטיפול איזורי, למשטרה ולבית המשפט לבקשת צו הגנה, לסידור קבע ו/או נקיטת צעדים כלפי בן הזוג האלים.

הממצאים: תהליך ההתארגנות נמשך מעבר למתוכנן. במשך 11 חודשי ההפעלה הראשונים עשר דירות הושכרו, שופצו וצויידו. הדירות נמצאות במגוון של רשויות: ערים גדולות וקטנות, ערים קרובות למרכז וערים הנמצאות בפריפריה. הותקנו קווי טלפון ולחצני מצוקה המחוברים למוקד אנוש. בכל עשר הדירות מועסקות אמהות בית בכשליש משרה. לפני פתיחת הדירות לקליטת הנשים נערכו השתלמויות לצוותים המפעילים את דירות הקלט ולמתנדבים בפורום ארצי ובשני פורומים מחוזיים – צפון ודרום. בקיץ 1998 החלו דירות הקלט לקלוט נשים וילדים במצב חירום. הפרסום של התע"ש (!) תפוסת הדירות ב-1998 היתה נמוכה.

התקציב להפעלה: 1,846,326 ש"ח

השתתפות המוסד: 959,664 ש"ח

הזמנה לדו-שיח

הגורם המגיש: הגוינט ישראל

תקופת ההפעלה: 36 חודשים

האוכלוסייה: 500 בני נוער משלוש קבוצות עולים: האחת של בני נוער "נעלה" אשר מגיעים ללא הוריהם להתחנך בכפרי נוער בארץ, השנייה של נוער עולה שכבר עלה ארצה עם הוריו ומופנה למסגרות חוץ-ביתיות לכפרי נוער, והשלישית של נוער ותיק המגיע לפעילות חברתית במרכזים חברתיים בקרבה גיאוגרפית לכפרי הנוער. כמו-כן, כ-150 בני נוער ישראליים ותיקים המעוניינים להצטרף לפעילות חברתית משותפת לישראלים ולעולים באותם מרכזים חברתיים.

המטרות: סיוע לבני נוער עולים המתחנכים בכפרי נוער להחלץ מהבידוד הפיזי והחברתי שבו הם נתונים, על ידי פיתוח רשת תמיכה (תקשוב) ומפגש חברתי משמעותי עבורם. השגת התפתחות חברתית ותרבותית של בני נוער עולים. מתן מענה חלקי לבעיות אישיות הקשורות לגיל ההתבגרות. חיזוק הזהות היהודית והישראלית של בני נוער עולים. יצירת היכרות פיזית עם אתרים גיאוגרפיים שונים בארץ. יצירת היכרות עם התרבות הישראלית. שיפור יכולת הביטוי בכתב ובעל פה הן בשפת האם (רוסית) והן בשפה העברית.

הממצאים: בשנה הראשונה השתתפו בתוכנית כ-90 נערים מארבעה כפרי נוער וכ-25 נערים משני מרכזים עירוניים. הנערים השתתפו במגוון פעילויות חברתיות. כמו מפגשים קבוצתיים, מפגשים עם ישראלים ותיקים (רק במרכזים העירוניים), שלושה מפגשים פנים מול פנים בין קבוצות התוכנית והאירוע המסכם של השנה – "כפר תקשורת". אחת מהפעילויות מגוונות הקשורות לעולם המחשב והאינטרנט. מעט תשומת לב הוקדשה לפעילויות הקשורות למסורת היהודית, להכרת הארץ ולמפגשים בין-תרבותיים. חלק מהקבוצות עסקו בשיפור הישגים לימודיים

וביכולת ביטוי ברוסית ובעברית. באופן כללי, הנערים, המדריכים, והמנחים מביעים שביעות רצון מהפעלת התוכנית. לדעת המשתתפים התוכנית תרמה להם בהרחבת הקשרים ואת הפעילות החברתית.

תקציב ההפעלה: 2,332,235 ש"ח

השתתפות המוסד: 664,834 ש"ח

"בית נועם" – מעון טיפולי לגברים מורחקי בית בגין התנהגות אלימה כלפי בת הזוג

הגורם המגיש: האגודה לגמילה מאלימות במשפחה

תקופת ההפעלה: 28 חודשים

האוכלוסייה: גברים אלימים כלפי בנות זוגם מכל הארץ, המורחקים על ידי בית משפט (צו הגנה, צו שחרור בערבות וצו מבחן) והמתחייבים בכתב להשתתף בתהליך הטיפול ולקבל על עצמם את תנאי הבית כפי שהם מופיעים בחוזה הטיפול.

המטרות: רכישת דפוסי תקשורת המתאימים למערכת משפחתית תקינה, שינוי התנהגותי וגמילה מאלימות, שליטה בכעס, קבלת אחריות להתנהגות אישית, למידת ערכים חברתיים ועזרה עצמית.

הממצאים: במהלך השנה וחצי להפעלת "בית נועם" חל מעבר לשלב התמסדות ארגונית. נצבר ידע רב המיושם באופן פורה בהפעלת "בית נועם". מערך השיווק היה מאסיבי ונושא פירות. עד כה 50 גברים סיימו טיפול במשך שלושה-ארבעה חודשים. במהלך הפיילוט פותחו תכנים לעבודה הטיפולית הנערכת בקבוצות. נעשו התמקדויות בהערכת הטיפול ב"בית נועם", בהערכת היחסים שבין "בית נועם" לבין הקהילה המקצועית ובהערכת השהות ב"בית נועם" ותחושות הדיירים. גברים שסיימו את שהותם ב"בית נועם" מדווחים על שינויים שאותם חשו ועל מאפייני הטיפול שאותו קיבלו בבית זה. מהממצאים עולה כי הטיפול האינטנסיבי והמגוון אינו למעמסה עליהם, וכי הם רואים בו יתרון מבחינת היכולת להעשיר את עולמם ולרכוש כלי התמודדות ודרכי התנהגות חדשות להביע את עצמם.

תקציב ההפעלה: 1,647,947 ש"ח

השתתפות המוסד: 1,121,898 ש"ח

הגורמים המגישים: שלושה פרויקטים הפועלים בנפרד במתכונת דומה על ידי שלושה גופים: עיריית רהט, המועצות האיזוריות מרחבים ומטה יהודה

תקופת ההפעלה: 36 חודשים

המטרות: הפעלת שלוש מועדוניות מודרכות ברהט וכן בכל אחת מהמועצות: מרחבים ומטה יהודה. זאת, במטרה ליצור מרכז תרבותי, חינוכי וחברתי לילדים ולנערים. בילוי שעות הפנאי בסביבה חינוכית תומכת וברמת זמינות גבוהה. יצירת מסגרת בלתי פורמלית לשיפור ההישגים הלימודיים ולצמצום פערים. טיפוח ערכים של יוזמה, מוטיבציה, מעורבות ועזרה הדדית.

ממצאים ברהט: אוכלוסיית היעד: כל ילדי הישוב והפריפריה בגילאי בית ספר – מכיתות א'-יב'. הפעילות החלה ביוני 1998 לאחר תהליך הקמה ארוך ומרובת קשיים. הקשיים נבעו מהתארגנות איטית ומורכבת של המערכת המוניציפלית. מתחילת ההפעלה פועלות שלוש ספריות עם צוות קבוע והן מהוות מוקד משיכה לתלמידים רבים הפוקדים אותן מידי יום. ספריית "אבן חולדין" ממוקמת באחד מבתי הספר התיכוניים בעיר ואליה מגיעים כ-40 תלמידים בממוצע ביום. רובם לומדים בחטיבה ומיעוטם בתיכון. לספריית "אל סלאם" מגיעים בעיקר תלמידים מבתי ספר יסודיים. ברוב התחומים שנבדקו הילדים הביעו מידה רבה של שביעות רצון. יחד עם זאת, ממשיך תהליך פיתוח פעילות הפגתית והתאמת הפעילות לצרכים המשתנים.

תקציב ההפעלה: 1,508,080 ש"ח

השתתפות המוסד: 975,672 ש"ח

ממצאים במועצה מרחבים: עיקר הפעילות הינה בתחום הלימודי. הפעילות הלימודית עונה על צורך אמיתי באיזור וזוכה להערכה גבוהה מצד הלקוחות, ילדים והורים כאחד, המציינים שיפור ממשי בהישגים. עם זאת, עדיין קיימות בעיות בתיאום ובשיתוף פעולה בין הגורמים השונים במועצה ובין מפעלי התוכנית, והפעילות בתחום העשרה תרבותית-חברתית עודנו לוקה בחסר.

תקציב ההפעלה: 1,508,080 ש"ח

השתתפות המוסד: 1,187,914 ש"ח

ממצאים במועצה מטה יהודה-תבל עדולם: גם כאן עיקר הפעילות הינה בתחום הלימודי. הפעילות מאורגנת היטב ומתבצעת כהלכה על פי הערכת הילדים והרכזות. במחצית השנה האחרונה החלה הפעלתן של תוכניות פילוט שצפויות לתרום למימוש מרכיב העשרה התרבותית-חברתית.

תקציב ההפעלה: 1,238,580 ש"ח

השתתפות המוסד: 748,872 ש"ח

"בית חם" לצעירים בקרית ים

הגורם המגיש: עיריית קרית-ים, המחלקה לשירותים חברתיים

תקופת ההפעלה: 36 חודשים

האוכלוסיה: כלל הצעירים בקרית-ים בגילאי 18-30, מחוסרי דיור, בעלי השכלה חלקית, מחוסרי מקצוע/תעסוקה, בעלי תעודת זכאות ממשרד השיכון. השהות ב"בתים" הוא לש 12-18 חודשים. בתוכנית לא ישתתפו נפגעי סמים, חולי נפש או מפגרים.

המטרות: סיפוק צרכים בסיסיים, הקניית הרגלי עבודה ולמידה והקניית כלים להתמודדות בחיים עצמאיים בקהילה.

הממצאים: הוקמו שני "בתים": אחד לצעירים ואחד לצעירות. בשלב זה פועלת התוכנית במתכונת מצומצמת ובתפוסה חלקית. המפעילים מעוניינים לפתוח את ה"בתים" למועמדים מחוץ לקרית-ים ולשם כך הם מתעתדים לערוך יום עיון בסדר גודל מחוזי לעובדים סוציאליים ולמנהלי שירותים רלוונטיים לתוכנית. דיירי ה"בתים" מביעים הכרת תודה על קורת הגג והאווירה החמה לה הם זוכים עקב השתתפותם בתוכנית. הם אף מביעים שביעו רצון גבוהה ממערכת היחסים עם המדריכים ועם אמהות הבית. אך בצד החערות החיוביות מובעת גם ביקורת ביחס למגבלות אשר מציבים ה"בתים" על האוטונומיה של הדיירים. חלה התקדמות בקרב רוב הדיירים מבחינת כישורי חיים בסיסיים בתחום תחזוקת הבית. חלקם אף שובצו במקומות עבודה ומתפקדים שם בהצלחה.

תקציב ההפעלה: 1,865,651 ש"ח

השתתפות המוסד: 1,002,298 ש"ח

עידוד עסקים קטנים למובטלים

הגורם המגיש: המוסד לביטוח לאומי

תקופת ההפעלה: 12 חודשים

האוכלוסייה: מובטלים מקבלי דמי אבטלה בחודש הראשון למימוש זכאותם בירושלים ובחיפה הרשומים בקובץ המוסד.

המטרה: לעודד זכאי דמי אבטלה ליצור תעסוקה לעצמם ולהקים עסקים קטנים.

הממצאים: במהלך הפרוייקט התקיימו שלושה מחזורים של קורסים להקמת עסק קטן: הראשון והשלישי בחיפה והשני בירושלים. במחזור הראשון 10 מבין 22 (45%) פתחו עסק במועד סיום קבלת המענק, במחזור השני 11 מבין 38 (28%) ובמחזור השלישי 6 מבין 24 (25%). במחזור השלישי: בסיום קבלת המענק 6 אנשים פתחו עסק, שניים עדיין עבדו על הקמת עסק, שמונה עבדו כשכירים, חמישה חפשו עבודה ואחד למד באוניברסיטה. העסקים שנפתחו הם בתחום ייעוץ אדריכלי (2), ציור (1), ביטוח (1), הנדסה (1) וסופרמרקט (1). ארבעה מתוך ששת העסקים שהוקמו ממוקמים בבית. אחד שכר משרד בתל-אביב ואחד שכר חנות. אחד עובד עם אשתו, אחד מעסיק עובד אחד, אחד מעסיק חמישה עובדים והאחרים עובדים לבד בעסק שפתחו. ארבעה מבין אלו שפתחו עסק טענו שלא היו פותחים עסק ללא התוכנית ורק אחד ציין שהיה מקים עסק גם אילו לא התוכנית ובאותו מועד.

תקציב ההפעלה: 1,245,500 ש"ח

השתתפות המוסד: 1,245,500 ש"ח

מועדון הזכרון לקשישים

הגורם המגיש: עמותת מלב"ב – מרכז לטיפול בקשיש בקהילה.

מטרות:

1. לפתח את היכולת האישית של קשישים הסובלים מבעיה קוגניטיבית קלה ומבעיות זכרון, תוך ניצול הכישורים האישיים שלהם, הן בתחום התפקודי והן בתחום המנטאלי – על מנת למנוע התדרדרות.

2. להעלות את רמת איכות החיים והדמוי העצמי של המשתתפים על ידי מתן כלים שיעזרו בהתמודדות הקשישים עם מגבלותיהם.

3. להביא לשיפור ושימור תהליכי הזכרון לטווח ארוך וקצר.

אוכלוסית יעד: קשישים במצב פיזי סביר, עם הגדרה רפואית כסובלים מירידה מנטלית וקוגניטיבית מסיבות שונות – התחלת מחלת אלצהיימר, בעקבות ארוע מוחי וכו'.

תיאור הפרוייקט: הפרוייקט פעל מאפריל 1997 ועד יולי 1998, והשתתפו בו שתי קבוצות של קשישים, דוברי עברית ודוברי אנגלית. התקיימה פעילות חברתית ופעילות טיפולית קבוצתית ופרטנית. הצד הטיפולי נועד לכלול שיחות פרטיות עם הרכזת, הדרכה ויעוץ בהתמודדות היומיומית עם הגבלות מנטאליות, תרגילי זכרון וקבוצת תמיכה.

ממצאים: מהממצאים עולה כי למרות הירידה הכללית הצפויה בתפקוד הקוגניטיבי של המשתתפים, במספר תפקודים ספציפים הירידה עוכבה, ואף חל שיפור באיכות החיים של הקשישים ובני משפחותיהם.

תקציב הפעלה: 277,000 ש"ח.

השתתפות המוסד: 147,000 ש"ח.

סיוע לניצולי שואה בבתי אבות

הגורם המגיש: עמותת עמך – לתמיכה נפשית וחברתית בניצולי שואה והדור השני.

מטרות:

1. לסייע לזקנים ניצולי שואה בבתי אבות להעלות על פני השטח את הזכרונות מתקופת השואה.

2. לסייע לזקנים להשאיר תיעוד לדורות הבאים.

3. להביא לשנוי עמדות של הצוות המקצועי בבתי אבות כלפי זקנים ניצולים על ידי הדרכה מקצועית מתאימה.

אוכלוסית יעד: ניצולי שואה זקנים הנמצאים בבתי אבות או מרכזי יום בירושלים, ובאזור המרכז (ת"א, רמת-גן) וכן הצוות המקצועי במסגרות אלה.

תיאור הפרוייקט: אותרו 4 מסגרות בירושלים להפעלת הקבוצות, 2 בתי אבות, דיור מוגן ומרכז יום. ובאזור המרכז בתי אבות ובמרכז בתי אבות של משען ובית אבות בבני ברק בהם ניצולי שואה. הוקמו קבוצות טיפולית פתוחות בהנחית איש מקצוע מ"עמד", ניתנה הדרכה אישית וקבוצתית לצוות המקצועי בבית האבות בנוגע לניצולי שואה קשישים.

יחודיות הפרוייקט בדגש על בניית קבוצות טיפוליות לקשישים בקהילה ולא רק במתן השירות במסגרת סניף עמך המקומי. בהפעלת הפרוייקט התעוררו קשיים שנבעו בשל תפקוד מנטלי וקוגניטיבי נמוך של הקשישים שהשפיע על השתתפותם בקבוצות. בנוסף קושי של שפת אם של הקשישים שחייב מציאת מנחה דובר אותה שפה (רוסית, אידיש, הונגרית). הפרוייקט פעל בין השנים 1996-1998.

הממצאים: מדו"חות הביניים מראים כי הקבוצה חשובה מאוד עבור הקשישים. המפגשים הקבוצתיים מוצאים את הדיירים בבתי אבות מהבידוד שבו הם מצויים ותורמים ליצירת קשרים חברתיים המבוססים על שותפות גורל ועל הבנה הדדית. נושא השואה עולה בהקשרים שונים בכל פגישה. בפגישות עלו נושאים של אקטואליה, בעיות אשיות תלונות על בית האבות ונושאים הקשורים למשפחה ולזכרונות מהעבר.

תקציב הפעלה: 159,642 ש"ח.

השתתפות המוסד: 119,824 ש"ח.

צהרון משולב

הגורם המגיש: מרכז תרבות עמים לנוער בירושלים.

מטרות:

1. לקרב את הילדים הנכים מהחנוך המיוחד ולהגביר בטחונם העצמי ויכולתם להשתלב בקרב ילדים בריאים בני גילם.

2. ליצור מפגש בין האוכלוסיות שידגיש את הצורך בסובלנות, פתיחות והבנה אצל הילדים מהחנוך הרגיל כלפי הילדים מהחינוך המיוחד.

3. לפתח את הרגישות לשונה בחברה.

אוכלוסיית יעד: 15 ילדים בגילאי 6-10 מהחינוך המיוחד ו-50 והחינוך הרגיל בירושלים. סה"כ 65 ילדים.

ממצאים מדו"ח פעילות של שנה ראשונה: הפרויקט פעל במחצית השנייה של שנה"ל תשנ"ח, שבמסגרתו הופעל צהרון משולב לילדים בריאים מהחנוך הרגיל וילדים לקויי למידה מהחינוך המיוחד. הצהרון פעל 5 ימים בשבוע בין השעות 13:00 – 16:00 וכלל הסעות מבתי הספר, ארוחת צהריים, תוגים ופעילות העשרה משולבת (טבע, טכנולוגיה, אנגלית, דרמה מוסיקה) אוכלוסית היעד המקורית (נכים עם נכות פיזית קלה) לא אותרה והיה צורך בשנוי אוכלוסית היעד לילדים לקויי למידה מהחנוך המיוחד. הילדים בעלי לקויי הלמידה הפכו להיות חלק מהצהרון, הן בעיני עצמם והן בעיני שאר הילדים והצוות, עבורם, עצם ההתנסות שחוו בהתמודדות עם חברה רגילה והיכולת לשרוד את החוויה הזאת, נחשבת תוצאה רצויה, לאור העובדה שחלקם חוו תחושות כשלוך קשות ונפלטו ממסגרות רבות, ואילו בצהרון הם החזיקו מעמד ולא נשרו.

בקרוב הילדים הרגילים היו התבטאויות רבות המעידות על תפיסה סובלנית כלפי החרגינים והשוניים בחברה, כל עוד הם לא צריכים להיות קרובים אליהם. היו גם ביטויים שהעידו על רתיעה ורחמים בעיקר כלפי אלה שחריגותם בלטה לעיין (בעיות מוטוריות, נכות וכו').

נמצא כי יש צורך בפיתוח מסגרות שלוב, במתן הדרכה והכשרה מתאימה לצוות המקצועי ובהתאמת מבנה הפעילויות לפרוייקט השילוב.

תקציב הפעלה: 1,300,080 ש"ח.

השתתפות המוסד: 382,000 ש"ח.

קווי ער"ן בשפה הערבית

הגורם המגיש: ער"ן – אגודה ישראלית לעזרה נפשית ראשונה בטלפון.

מטרות:

1. הפצת והעלאת המודעות לנחיצות השרות של עזרה נפשית אנונימית – למגזר הערבי.

2. הכשרת מתנדבים ערבים למתן עזרה נפשית בטלפון.

3. יצירת פתיחות באוכלוסייה להכרה בבעיות הקיימות ובמתן לגיטימציה לפנייה לעזרה.

4. הפעלת מוקדי טלפון לפנייות לאנשים במצוקה ומתן תמיכה ועזרה נפשית לנזקקים גם במקומות מרוחקים בהם אין שרותים אחרים.

5. פיתוח ושתוף פעולה עם שרותי בריאות הנפש והרווחה בקהילה ועדוד פניה לשרות מתאים.

6. הצלת חיי אדם בפניות חירום.

תיאור הפרוייקט: הפרוייקט החל לפעול בינואר 1998 ומצוי כיום במחצית השנה השנייה מתוך שלוש שנים שאושרו כתקופה נסיונית. הוכשרו שני מחזורים של מתנדבים בכל שנה, שחלקם שולבו בהפעלת הקווים וחלקם מצוי בשלב החונכות.

פעולות שיווק והסברה מתקיימות בערוצים שונים ובהם – מסגרות קהילתיות, חינוכיות ורפואיות בתקשורת כתובה והאלקטרונית. בשנה השנייה חל גידול בהיקף הפניות לקווים בערבית ובמספר המתנדבים, ויש יותר מודעות לקיומם של הקווים במגזר הערבי.

תקציב הפעלה: 770,649 ש"ח

השתתפות המוסד: 520,000 ש"ח.

הכשרת מדריכי גמילה

הגורמים המגישים: הרשות למלחמה בסמים ומשרד העבודה והרווחה.

מטרות:

1. שילוב נפגעי סמים נקיים בתפקיד שיהווה שיקום מקצועי עבורם.

2. הכשרת נפגעי סמים נקיים לתפקיד מדריך חברתי.

3. מיסוד תפקיד מדריך חברתי במסגרות הטיפול בנפגעי סמים.

אוכלוסיית יעד: נפגעי סמים נקיים לפחות שנתיים, שעברו תהליך טיפול ועובדים או מועמדים להעסקה במוסדות טיפול ושיקום.

התקדמות הפרויקט: תוכנית נסיונית ראשונה פעלה בסיוע הקרן בין השנים 1994-1996 בירושלים. התוכנית המורחבת נותנת מענה לאזור הדרום וירושלים וכוללת 34 מדריכים. המדריכים לומדים בתוכנית אקדמית של יום בשבוע בביה"ס לעבודה סוציאלית באוניברסיטה העברית ומשולבים בעבודה טיפולית-שיקומית במסגרות שונות. התוכנית החלה לפעול בחודש פברואר 1999. ממצאים מדו"ח הביניים הראשון המתיחסים ל-3 חודשים ראשונים מראים כי קיימת שביעות רצון גבוהה מהשיעורים ומרמתם. תחושות המדריכים לגבי לימודיהם באופן כללי חיוביות, בעלי חשק ללמוד, מסוגלים להצליח בבחינות, ותורמים לדיונים בכיתה. שני שליש סבורים כי הם לומדים דברים שיכולים לישם בעבודתם כמדריכים. כמעט כולם חושבים כי ישתתפו בתוכנית עד סיומה. ושני שליש מעוניינים ללמוד בעתיד במסגרת אקדמית כלשהי.

תקציב הפעלה: 425,538 ש"ח.

השתתפות המוסד: 270,000 ש"ח.

טפול נמרץ לגמילת אלכוהוליסטים

הגורם המגיש: עמותת אפש"ר – לפיתוח שירותי רווחה.

מטרות:

1. הגברת המוטיבציה לטיפול ולשינוי של אלכוהוליסטים.
2. הפסקת שתיה וספוק מערכת תמיכה אינטנסיבית למטופלים.
3. מתן כלי התמודדות עם אזורי סכון גבוה למניעת נפילה.
4. שתוף המשפחה בתהליך הגמילה.
5. העלאת הדמוי העצמי באמצעות פעילויות העשרה.
6. פיתוח מיומנות תקשורתית.
7. הכנה והפנייה לשיקום מקצועי או לחזרה לעבודה.

אוכלוסית יעד:

נפגעי אלכוהול המטופלים במרכזים האזוריים בחיפה ורמת גן שעברו תהליך אבחון כולל, המסוגלים להגמל במסגרת אמבולטורית ועונים לקריטריונים הבאים: מוטיבציה גבוהה להפסקת שתיה, התחייבות לטיפול אינטנסיבי ושאינם עובדים בשלב זה של הטיפול.

התקדמות הפרוייקט: הפרוייקט החל בחודש מאי 1998. הופעלו עד כה 4 מחזורי טפול מתוך 7 מתוכננים. כל מחזור נמשך כ-8 שבועות, 3 ימים בשבוע, חלק מהימים בבוקר וחלק בשעות אחה"צ והשתתפו בו בין 12-15 מטופלים. התוכנית כוללת פעילות טיפולית מוגברת באופן פרטני וקבוצתי. פעילות יצירתית אמנותית, עבודה טפולית גופנית, רכישת ידע ומידע רלבנטיים (רופא, דיאטטנית, פקיד השמה ושיקום) והעשרה בשפור מיומנויות בסיסיות.

תקציב הפעלה: 517,800 ש"ח.

השתתפות המוסד: 485,800 ש"ח.

הגורם המגיש: עמותת לטי"ם – לימודי טבע משולבים – יקנעם, עמק השלום.

מטרה:

1. שילוב נכים בפעילויות טיול, טבע וידיעת הארץ – יחד עם כלל האוכלוסייה.
 2. שנוי יחס הנכים לפעילויות בטבע ע"י התגברות על המעצור של נכים מלהשתתף כשווה בין שווים בפעילויות עם כלל האוכלוסייה.
 3. פיתוח אמצע המחשה והדרכה מתאימים למאפיינים והמגבלות של אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים.
- אוכלוסית יעד: אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים – נכי גפים, עוורים, חרשים, אנשים עם פיגור שכלי מבתי ספר לחנוך מיוחד ומארגוני נכים שונים. כן יתקיימו פעילויות לקבוצות משולבות של נכים ואנשים בריאים.
- זוהי תוכנית חברתית הפועלת בתנאים קשים של שוק תחרותי (של בתי ספר שדה וחברות טיולים) וזקוקה לסיוע ציבורי בתקופת הפיתוח.

התקדמות הפרוייקט: הפרוייקט החל לפעול בינואר 1998 ומצוי באמצע השנה השניה. ממצאי דוחות הביניים עולה כי עיקר השיווק היה שיווק ישיר. בשנה השנייה חל גידול של 50% בימי ההדרכה שבוצעו, ו-30% מהלקוחות יהיו ותיקים שהשתתפו בפעילות לטי"ם גם בשנה הראשונה. הוחל בפיתוח סדנאות הפעלה כפעילות המשך לטיולים המוצעים ע"י לטי"ם. נתגלו יותר קשיים במימוש פעילות עבור קהלים המשלבים ילדים מוגבלים וילדים רגילים. הוחל בשיווק השירות לאוכלוסית הקשישים בבתי אבות.

תקציב הפעלה: 881,000 ש"ח.

השתתפות המוסד: 442,000 ש"ח.

ילדי מכורים לסמים

הגורם המגיש: משרד העבודה והרווחה – המחלקה לטיפול בנפגעי סמים.

מטרה: בניה והפעלה של תוכנית לעבודה קבוצתית עם ילדי מכורים לסמים הנמצאים בטיפול המחלקה לשרותים חברתיים.

אוכלוסיית יעד: ילדי מכורים שהוריהם בתהליך גמילה ושיקום במחלקה לשרותים חברתיים. טווח הגילאים נע בין 6-12 ומאפייני המשפחה הוא של משפחה במצוקה: תוהו ובוהו והתנהגות לא צפויה במשפחה, חסכים בסיסיים וחוסר התייחסות לצרכי הילדים. הילדים חיים כמענה לצרכי המבוגרים ונמצאים במצב של חוסר גבולות והיפוך תפקידים, פיתוח מנגנוני הגנה ע"י הילדים לצורך הישרדות בסביבה דיספונקציונלית.

תיאור הפרוייקט: התוכנית פעלה במשך כשנתיים החל מאפריל 96 ועד מרץ 98. שלב ההכנה – כלל גיוס והכשרת מנחים מתאימים והכנת צוותים במחלקות, בחירת הילדים והכוונתם לפרוייקט. שלב ההפעלה - כלל הקמת 31 קבוצות לילדי מכורים, המופעלות בתוכניות הטיפול לנפגעי סמים במחלקות לשרותים חברתיים ברשויות המקומיות. הקבוצות הונחו ע"י 2 מנחים, מומחה בתחום הילד ומומחה בתחום הסמים. כל קבוצה נפגשה פעם בשבוע למשך 2-3 שעות ואחת לחודש נערך מפגש משפחות עם ההורים. התוכנית כללה מרכיבים טיפוליים ומניעתיים והתייחסה לקשר בין ההורה המכור והילד, שפור האוירה המשפחתית, הרגעת מתחים וקונפליקטים.

תקציב הפעלה: 1,168,000 ש"ח.

השתתפות המוסד: 732,000 ש"ח.

נספח מס. 2

רשימת תוכניות שהסתיימו בין השנים 1996-1998

מספר הפרסום במסגרת פרסומי מפעלים מיוחדים		שם התוכנית	
שנת פרסום	מספר		
1996	57	תעסוקת בית למרותקים	1.
1996	58	ליווי תעסוקתי לאסירים משוחררים	2.
1996	59	מניעה וטיפול בנפילות קשישים בבאר-שבע	3.
1996, 1998	60 ו-64	היחידה לדרי רחובות בתל אביב-יפו	4.
1996	61	הכשרת מתמכרים לשעבר כמדריכי גמילה	5.
1996	62	טיפול קבוצתי לנפגעי פגיעה מינית	6.
1997	63	ליווי תעסוקתי לאסירות משוחררות	7.
1999	65	מועדון הזיכרון לקשישים הסובלים מבעיות זיכרון	8.
1999	66	פיתוח מנהיגות במושבי מועצה אזורית בית שאן	9.
דו"ח פנימי בלבד – שנה ראשונה		צהרון משולב לילדים מהחינוך הרגיל והחינוך המיוחד	10.
עומד להתפרסם ב-1999		טלויזיה קהילתית לקשישים	11.
עומד להתפרסם ב-1999		חינוך מיני למתבגרים לקויי שמיעה	12.
דו"ח פנימי בלבד		חזרה למקורות – תעסוקה לקשישים	13.
עומד להתפרסם ב-1999		עבודה קבוצתית עם ילדי מכורים	14.
דו"ח פנימי בלבד		חינוך לשיוויון בין המינים	15.
עומד להתפרסם ב-1999		מתחברים לנוער מנותק	16.
דו"ח פנימי בלבד		מועצת נוער אזורית – גלבע	17.
עומד להתפרסם ב-1999		מרכז מידע וסיוע לנוער	18.
עומד להתפרסם ב-1999		טיפול קבוצתי לניצולי שואה בבתי אבות	19.
עומד להתפרסם ב-1999		"חנות הזכויות" בבאר-שבע וירושלים	20.

רשימת דו"חות מחקר שיצאו בסדרת "מפעלים מיוחדים"

מפעלים מיוחדים

- מס' 1 - "הבראה לאמהות למשפחות מרובות ילדים", מאת: אלחנן בלומנטל, 1974.
- מס' 2 - "הערכת התוצאות של הדרכה תזונתית למשפחות מרובות ילדים", מאת: שרה בבלי וגילה מיכאלי, 1975.
- מס' 3 - 'קשיש לקשישי' בשכונת גונן בירושלים בשנים 1975 - 1969", 1975.
- מס' 4 - "מפעל נסיוני לשיפור שירות ההזנה בבתי הספר בלוד וברמלה בשנת הלימודים תשל"ה", מאת: אגי מיינהרד ונעמי פינטון, 1976.
- מס' 5 - "חינוך והדרכה לאורח חיים חסכוני למשפחות מרובות ילדים", מאת: נעמי פינטון, 1976.
- מס' 6 - "מפעל נסיוני ליצירת תהליך אבחון תעסוקתי לקשישים", מאת: רחל וינשטיין, 1976.
- מס' 7 - "מפעל נסיוני לשירות הזנה כולל בכפר -סבא", מאת: נעמי פינטון ואגי מיינהרד, 1977.
- מס' 8 - "פרוייקט עבודה קהילתית בשכונת שפרינצק בקרית שמונה", מאת: נעמי פינטון, 1978.
- מס' 9 - "מפעל נסיוני לסיוע משפטי חינוך בנושאי ביטוח לאומי (שרות אוניברסלי ללא מבחן הכנסות); סקר מעקב, 1978", מאת: ראובן שטיינר ויוסף זילבר, 1979.
- מס' 10 - "עמדות האוכלוסיה כלפי שאלות של בריאות הנפש (ממצאים מתוך סקר בשכונות מצוקה בירושלים)", מאת: נעמי פינטון, 1980.
- מס' 11 - "השירות המקיף לקשיש בטבריה", מאת: ברנדה מורגנשטיין ורונית ליברמן, 1981.
- מס' 12 - "חונכות - פרוייקט לעזרה הדדית של נוער בשכונת רוממה, ירושלים", מאת: נעמי פינטון, 1981.
- מס' 13 - "צרכים רפואיים וסוציאליים של קשישים מוגבלים - שרותים נחוצים ועלותם, חלק א', בני -ברק", מאת: חוקר ראשי ד"ר יוסף זילברשטיין, 1981.
- מס' 14 - "חונכות - פרוייקט לעזרה הדדית של נוער בשכונת רוממה, ירושלים - דו"ח סיכום", מאת: נעמי פינטון, 1982.
- מס' 15 - "מפעלים נסיוניים לסיוע לאלמנות שאירים", מאת: ברנדה מורגנשטיין ורונית ליברמן, 1983.
- מס' 16 - "חוק ביטוח נכות כללית - קיצבה לילדים נכים בגיל 14 - 3", מאת: ברנדה מורגנשטיין, 1983.
- מס' 17 - "חימום בתי קשישים בשכונת נחלאות בירושלים", מאת: יעקב צדקה ומרים שמלצר, 1984.
- מס' 18 - "מפעל תעסוקה לקשישים, קרית גת", מאת: ברנדה מורגנשטיין, 1984.
- מס' 19 - "היקף הצרכים לטיפול אישי ולעזרה ביתית ואספקתם על ידי המשפחה וגורמים" בקהילה, בני ברק ובאר שבע", מאת: ברנדה מורגנשטיין, 1984.
- מס' 20 - "הערכת מוגבלות תפקודית של נכים, שירותים מיוחדים לנכים", מאת: ברנדה מורגנשטיין ופרלה ורנר, 1985.
- מס' 21 - "מועדונים פסיכוגריאטריים בירושלים", מאת: שרית בייץ, ברנדה מורגנשטיין, מרים כרמלי, 1985.
- מס' 22 - "מקלט לנשים מוכות, אשדוד - מעקב מחקרי", מאת: נעמי פינטון ויהודית סלעי, 1985.

- מס' 23 - "הדרכת בני משפחה המטפלים בקשישים מוגבלים בביתם", מאת: ברנדה מורגנשטיין, פרלה ורנר ומרים כרמלי, 1985.
- מס' 24 - "הכשרת פנסיונרים מתנדבים לעבודה קהילתית", מאת: ברנדה מורגנשטיין ופרלה ורנר, 1985.
- מס' 25 - "סדנא לאלמנות שאירים במסגרת מחלקת השיקום", מאת: ברנדה מורגנשטיין ומרים כרמלי, 1986.
- מס' 26 - "מקלט לנשים מוכות, אשדוד - סיכום שנת מעקב 1983/4", מאת: נעמי פינטון ויהודית סלעי, 1986.
- מס' 27 - "פרויקט הכשרה בלתי פורמלית למטפלות בית - מחקר הערכה", מאת: יהודית סלעי ונעמי פינטון, 1988.
- מס' 28 - "תוכנית למניעת לידות מוקדמות בבית שמש", מאת: אדית דר, 1988.
- מס' 29 - "מערך שירותים מוגבר בקהילה לקשישים סיעודיים שקיבלו אישור לסידור במוסד סיעודי - רמת גן", מאת: מרים כרמלי וברנדה מורגנשטיין, 1989.
- מס' 30 - "מפעל מיוחד לגמילה מאלומות במשפחה", מאת: דינה סגל, נעמי פינטון ודבי עובדיה, 1989.
- מס' 31 - "חונכות ילדי אסירים", מאת: דבי עובדיה, 1989.
- מס' 32 - "שיבולת - ניידת שירותים לקשישים מוגבלים", מאת: פרלה ורנר וברנדה מורגנשטיין, 1989.
- מס' 33 - "ההפעלה הנסיונית של חוק ביטוח סיעוד, חלק א'", מאת: ברנדה מורגנשטיין, שרית בייץ - מוראי ותמר הרון, 1989.
- מס' 34 - "פרויקט גמלאים בביה"ס התיכון העירוני קרית שרת בחולון", מאת: הדסה האז, 1989.
- מס' 35 - "מפעל מיוחד לחונכות ילדי אסירים, שנה ב'", מאת: דבי עובדיה, 1990.
- מס' 36 - "שירות פסיכולוגי בבתי אבות של משען", מאת: שרית בייץ - מוראי, 1990.
- מס' 37 - "מפעל מיוחד - הלוואות לעזרים רפואיים", מאת: שאול נמרודי, 1990.
- מס' 38 - "תוכנית התערבות למניעת לידות מוקדמות בבית שמש, שנה ב'", מאת: אדית דר וענת שמש, 1990.
- מס' 39 - "דו"ח מסכם - קליטה והדרכה של עובדי יצור ישראלים במפעל פולגת קרית גת", מאת: ג'ולי צוויקל, 1990.
- מס' 40 - "ההפעלה הנסיונית של חוק ביטוח סיעוד, חלק ב' - מעקב", מאת: שרית בייץ - מוראי, 1990.
- מס' 41 - "קבוצות לעזרה הדדית לבוגרי הסדנאות לגמילה מאלומות במשפחה", מאת: חסיה קליבנסקי, 1990.
- מס' 42 - "משפחתונים לקשישים בטבריה", מאת: יעקב צדקה, 1991.
- מס' 43 - "קו תירום לנשים מוכות", מאת: דבי עובדיה, 1991.
- מס' 44 - "הדרכה בתחום המיני להורים ולסגל בית הספר לילדים בעלי בעיות מוטוריות בעפולה", מאת: תמר הרון ודבי עובדיה, 1991 (אזל).
- מס' 45 - "תוכניות התערבות למניעת לידות מוקדמות בבית שמש, שנה ג'", מאת: אדית דר וענת שמש, 1992 (אזל).
- מס' 46 - "קבוצות לעזרה הדדית לבוגרי הסדנאות לגמילה מאלומות במשפחה", מאת: שלומית לוי וד"ר אריאלה פרידמן, 1992 (אזל).
- מס' 47 - "פרויקט סדנאות לנשים לאחר לידה באור עקיבא", מאת: תמר צמח ומרים שיף, 1992 (אזל).
- מס' 48 - "מפעל מיוחד סמ"ל: תוכנית קהילתית למניעת שימוש בסמים במועצה האזורית מעלה יוסף", מאת: חביבה בר וגיאסר עסאקלה, 1992.
- מס' 49 - "משפחתון לקשישים: דגם חדש לטיפול יום בקהילה", מאת: חנה פרימק, 1992.
- מס' 50 - "קליטת מובטלים בעבודה בצה"ל במקום אנשי מילואים", מאת: דליה גורדון, 1992.

- מס' 51 - "אתגר משותף לילדי משפחות זהב"י ומורים -עולים", מאת: דבי עובדיה, 1993 (אזל).
- מס' 52 - "הערכת התכנית בטיחות סביבתית - הגורם האנושי", מאת: ד"ר קרול רזאל ועינת בנבנשתי - שרון, 1994.
- מס' 53 - "פיתוח מסלולים מקצועיים לחיילות בגיוס מיוחד", מאת: ד"ר יעקב אזרחי ואילן רוזינר, 1994.
- מס' 54 - "מפעלים מיוחדים לתעסוקה למרותקים לביתם: תכנית ברכה בקרית טבעון, 'בית מלאכה נייד' בחיפה", מאת: הנק הבסי ובלחה ז'יסלין, 1994.
- מס' 55 - "הדרכה בתחום המיני לסגל בית הספר, לילדים בעלי בעיות מוטוריות בעפולה, שנה שנייה", מאת: דבי עובדיה, 1994.
- מס' 56 - "מרכז חירום טיפולי לילדים ולהורים בקרית אתא - מעקב מחקר", מאת: חביבה בר, 1995.
- מס' 57 - "תב"ל - תעסוקת בית למרותקים", מאת: הנק הבסי ובלחה ז'יסלין, 1996.
- מס' 58 - "לווי תעסוקתי לאסירים משוחררים", מאת: דבי עובדיה - יוסף, 1996.
- מס' 59 - "מניעה וטיפול בנפילות קשישים בבאר שבע", מאת: ד"ר ג'ולי צוויקל, 1996.
- מס' 60 - "היחידה לדרי רחובות תל אביב - יפו, מחקר הערכה - שלב א", מאת: שמעון שפירו ודפנה פרומר, 1996.
- מס' 61 - "הכשרת מתמכרים לשעבר כמדריכי גמילה, מחקר הערכה", מאת: ד"ר אברהם כרמלי, נעמה הררי וטליה בראל, 1996.
- מס' 62 - "טיפול קבוצתי לנפגעי פגיעה מינית ולבני משפחותיהם", מאת: דבי עובדיה - יוסף, 1996.
- מס' 63 - "ליווי תעסוקתי לאסירות משוחררות", מאת: דבי יוסף, 1997.
- מס' 64 - "היחידה לדרי רחובות תל-אביב-יפו, מחקר הערכה, שלב ב', מאת: שמעון שפירו ודפנה פרומר, 1998.
- מס' 65 - "מועדון הזיכרון לקשישים הסובלים מירידה קוגניטיבית ובעיות זיכרון", מאת: פרלה ורנר, 1999.
- מס' 66 - "פיתוח מנהיגות במושבי מועצה אזורית בקעת בית שאן", מאת: ד"ר יעקב אזרחי, 1999.
- מס' 67 - "מתחברים לנוער מנותק", מאת: ד"ר אברהם כרמלי, גב' נעמה שמיר וגב' לילי יצחקי, 1999.
- מס' 68 - "חינוך מיני לנוער חרש", מאת: ד"ר עמנואל חיגר, 1999.

נספח מס. 4

רשימת תוכניות וסקרים שבוצעו ולא הופיעו כפרסום חצוני

תוכניות וסקרים שבוצעו במסגרת המחלקה למפעלים מיוחדים (ולא הופיעו בפרסום חיצוני)

שנת פרסום	שם התוכנית	הגוף היוזם/המבצע
1976	סקר - החיים בבלוקים בבית-שאן תשובות לכמה שאלות הקשורות לחיים התרבותיים בעיר פיתוח	המוסד לביטוח לאומי
1977	סקר - בדיקת הקמת שירות לטיפול בילדי האמהות העובדות במוסד לביטוח לאומי בעיתות רגיעה ובתקופות חרום	המוסד לביטוח לאומי
1978	ניסוי לשימוש במשחקים בכלי עזר לטיפול בקשישים	יעוץ לקשיש - ביטוח לאומי
1979	מועדון צהרון לנוער עובד	מועצת האיגודים לשירותים סוציאליים - ירושלים
1979	פיתוח עבודה חינוכית מונעת בתחנה לאם ולילד	משרד הבריאות - ירושלים
1980	סדנא לאבות ולבנים בטבריה	מרכז קהילתי - טבריה
1981	פסיכיאטריה גריאטריה - פרויקט קהילתי מונע	יעוץ לקשיש - המוסד לביטוח לאומי
1983	שירותים הדדיים בתל-כביר	החברה למתנ"סים - תל כביר
1985	קבוצות טיפוליות לגמילה מאלימות במשפחה	עיריית הרצליה
1986	קשיש מוגבל במרכז יום לקשיש	מרכז יום לקשיש-שכונת התקווה
1997	אתגר משותף - שלב ב'	ארגון זהב"י
1997	חזרה למקורות - יחדיו	עמותה לפיתוח שירותים - שער הנגב
1998	חינוך לשוויון בין המינים	עיריית באר שבע
1998	מועצת נוער אזורית	מועצה אזורית גלבע
1999	צהרון משולב לילדים רגילים ולקויי למידה	מרכז תרבות עמים לנוער - ירושלים

ניתן להזמין פרסומים במוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון,
שד' ויצמן 13, ירושלים 91909, טל. (02)6709579